

Пам'ятайте
про
Україну!

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

Редакция і Адміністрація
"Свобода"
30 Montgomery Street
Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237
(201) 434-0807
(201) 434-3036
УНСоюз (201) 451-2200

PIK XCI.

C. 60.

ДЖЕРЗІ СІТІ І НЬО ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 30-ГО БЕРЕЗНЯ 1984

ЦЕНТІВ 25 CENTS

JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, MARCH 30, 1984

No. 60.

VOL. XCI.

Архієпископ Марко вітає

УНС з лікарні

Равей, Н. Дж. — Архієпископ Української Православної Церкви Марко, який перебуває тут від декількох днів у місцевій лікарні, не зважаючи на недугу, не забув про 90-річчя Українського Народного Союзу та переслав писаний рукою щирі привіт і благословення такого змісту: „Всемилостивий Господь за заступництвом Пресвятої Богородиці і моління всіх Святих землі української нехай покоре благословенням Української Народний Союз, Головна Управу і все членство у дальшій жертвенній службі і праці для України і її самостійної держави!“

У щирій пошани, з молінням і любов'ю у Христі — Смирненний Марко, Архієпископ.
До привіту ще і дописав до головного передсідника д-ра Івана Фліса „Пишу з лікарні — Прошу передати редакції до переписання...“
Поданою цим зворушливим привіт відомо читачів „Свободи“, Екзекутива УНС і редакція „Свободи“ бажать Владиці Маркові скорого повороту до повного здоров'я і душепастиської праці.
Як інформують з Митрополіти Канцелярії в дні 28-го березня, Архієпископ Марко почувається вже краще.

Пишуть про українську присутність у горах Кетскіл

Джерзі Сіті, Н. Дж. — У недільному виданні популярного щоденника „Лонг Ейленд“, „Ньюдзей“ — з'явилася велика стаття про Айлін Свіфт п. н. „Посмак Європи в горах Кетскіл“. Авторка пише, що саме в Кетскільських горах можна дуже добре відчувати впливи Європи у етнічному суміші, який там зустрічається на кожному кроці. Всіх етнічних груп перебувають там у окремо створених ними самими згущеннях і тому говорять про „Айришські Кетскіли“, „Німецькі Альпи“, „Італійські Альпи“, „Українську землю“. На що українську землю — пише авторка — приїжджають річково ті самі українські родини, хоча число тих, які живуть там цілий рік зростає постійно. Вона називає цю частину Кетскільських гір, яку поселюють українці, „українським борщовим поясом“, так як досі там був „жидівський борщовий пояс“, який окреслювало околицю, де поселювалися у літньому часі жиди та де жидівських готелях можна завжди дістати борщ.

Айлін Свіфт описує околицю між Глен Спей і Порт Джерві, захоплюючи красою церков св. Володимира в Глен Спей, яка „дозволяє вам уявляти собі, що ви перебуваєте в Європі“, та її іконостасом, захоплює побачити свячення пасок на Великодній відправі і подас, що там в половині липня кожного року відбувається на „Верховині“ Фестиваль української молоді, на який їжджаються учасники і виконавці з цілої Америки.
Переходячи по черзі різні інші етнічні згущення в горах Кетскіл, авторка зазначає свою статтю описом української частини Гантеру з її культурним центром в Джуветт, мотелем родини Кобзарів, „Ксе-но“ та прегарною українською дерев'яною церквою. Стаття прикрашена знімками обидвох українських церков в Кетскіл — св. Володимира в Глен Спей і св. Івана Хрестителя в Гантері.
Поміж окремо поданим списком, де можна добре з'їсти та жити і що бачити літом в горах Кетскіл надходимо ресторан „Глен Спей“ в Глен Спей, Мотель „Ксе-но“ в Гантері, а з імпрез Фестиваль на „Верховині“.

МОЛОДІ НЬО ЙОРКУ В ПОКЛОНІ Т. ШЕВЧЕНКОВІ

Нью Йорк. — В суботу, 31-го березня ц.р., в аудиторії школи св. Юра при площі Т. Шевченка в Нью Йорку, о 12-й годині дня відбувся святочна програма, присвячена 170-й річниці з дня народження Тараса Шевченка. В програмі виступили учні світлиці, нижчих і вищих класів деклямаціями, співом та збірним читанням творів Т. Шевченка.

Програму відкрив вступним словом директор школи Павло Дорожницький, а проведитиме програмною вчителька п'ятої класи Марія Олінська.

В Монреалі плянується літня школа української мови для молоді

Монреаль. — Тут плянується вперше переведення літньої школи української мови, яка призначена для юнаків і юначок у віці між 12-им і 18-им роком життя. Завданням школи є підвищити рівень знання розмовної мови при допомозі вчителів, фахівців української мови з Канади і з-поза Канади. У програмі плянують лекції з питань мови, літератури, релігії, історії, культури, мистецтва, мистецтва слова (декламації, театр) і співу. Крім того відбуватимуться різні розваги і спортивні заходи, які також допоможуть учасникам набути краще знання розмовної української мови.
Літня школа буде відбуватися від 22-го липня до

12-го серпня 1984 року на Платові Оселі „Батурні“ біля Монреалю. Оплата курсів визначена на 350 дол. від учасника і включає нічліги у гуртожитку, користування бібліотекою та навчальними матеріалами, використання спортивного інвентарю та інше. Висота цієї оплати може бути знижена, залежно від висоти дотаций уряду та українських установ і організацій.

За інформаціями про цю нову літню школу, яка відбуватиметься під патронатом Української Шкільної Ради Квебеку, слід звертатися до д-ра Юрія Левницького: 5686 rue Waverly, Montreal, Que. H2T 2Y1; tel.: (514) 276-4283.

Будують статую комара

Вінніпег. — В малому містечку з українським населенням і назвою Комарно у Манітобі задумали поставити статую величезного комара, щоб тим дати до пізнання відвідувачам, що саме означає назва „Комарно“ в українській мові, — інформує газета „Вінніпег Сан“.
Ідея до такої дивною статуї вийшла від місцевого українського власника крамниці Михайла Шалагана. Проект до неї виконала місцева мисткиня Марлена Гирд. Комар буде довжиною 12 стіл, а його крила будуть зроблені зі скла, що не б'ється.

Кошти статуї обрховані на 4,000 доларів і хоч мешканці Комарно просили про державну допомогу на ту ціль, їм відмовлено. Але це не перешкоджає довести задум до кінця і осінню того року статуя комара буде прикрашувати містечко та буде притягати туристів. Зарад міста плянує продаж спеціальних сорочок і льотерію на покриття коштів статуї. На сорочинках буде напис „світова столиця комарів“. Так правдоподібно окреслили те місце першій українській поселенці.
Сьогодні комарі не дошкунюють там більше, ніж в інших провінціях Канади.

МОСКВА ВЕДЕ АКЦІЮ ПРОТИ ПЕРЕВИБОРУ Р. РЕГЕНА

Вашингтон. — Советський Союз започаткував нову широкомасштабну пропагандивну кампанію, метою якої є перешкодити перевиборам Рональда Регена на Президента ЗСА. Пропаганда ця є світового засягу і включає статистичні дані, про дотеперішні недотягнення, помилки і дозброєння Америки, яке советські пропагандисти називають „перегонами в озброєнні, які дуже легко можуть довести до світової катастрофи“, тобто до нуклеарної війни між Советським Союзом і З'єднаними Штатами Америки. Політичні спостерігачі звертають увагу, що советські пропагандисти не мають нічого нового, а всі закиди зроблені на адресу Р. Регена, вже були десь сказані у процесі двогол антірегентської кампанії, що її веде Москва дуже послідовно і систематично на протязі майже чотирьох років.

Ричард Шульц зі школи права і міжнародної дипломатії в університеті в Мелфорді, Масс., і Рой Годсон з Джорджтаунського університету заявили, що вони зібрили силу різного советського пропагандивного матеріалу, включно до пофальшованої документації, яка говорить сама за себе. В кожному разі жадна, інша держава в мирний час, — заявили згадані особи, — не веде масової пропагандивної кампанії для повалення голови іншої держави, як це робить сьогодні Советський Союз.

Не зважаючи на те, якою тепер буде політика Р. Регена у Кремлі вже давно вирішили, що його, як безпечну для комунізму, московської імперії людину, треба за

всю ціну поборювати до кінця всякими методами. Годсон заявив, що Москва готова підтримувати всякого кандидата, який готовий протиставити Р. Регенові. В гру входить всяка допомога: політична, мобілізаційно-пропагандивна, а навіть посередньо фінансова. Треба заявити, що Р. Годсон є консультантом в Крайовій раді безпеки і до радником Президента у справах закордонних розвідки, а тому має доступ до всіх засекречених документів.

Запитані про цю справу речники Крайового комітету Демократичної партії відповіли, що їм нічого не відомо про цю справу, але у принципі вони засуджують всяке вмішування СССР чи будь-якої іншої держави у внутрішні справи ЗСА, а тим більше до президентських виборів.

Обидва викладачі міжнародної політики і знавці советських відносин підкреслили, що дезінформація являється головними засобами советської пропагандивної стратегії веденої проти Р. Регена. Всі закиди, які вони узяли до уваги, високими старшинами КГБ, які тепер переїхали як втікачі на Захід, між ними зі Станіславом Левченком і багатьма іншими. Згідно з цими інформаціями 15,000 службовців в СССР і тисячі за кордоном працюють у напрямі підірвання демократичних систем на Заході. Велику частину цих пропагандистів і працівників включено тепер у протирегентську акцію.

Зібрані Шульцом і Годсоном матеріали появляться на днях окремою книжкою.

Криза Економічної спільноти поглиблюється

Брюссель, Бельгія. — Криза, яка охопила Європейський спільний ринок, поглиблюється ще більше у вівторок, 27-го березня, після того, як 10 країн-членів знову не змогли погодитися різниці підходів до питань фінансування і сільсько-господарської політики.

Британія була знову ізольована наприкінці спеціальної зустрічі міністрів закордонних справ, скликаної для врятування самої структури організації, особливо після провалу конференції, яка провалилася минулого тижня, коли дев'ять її членів не змогли перекопати одну Британію згаданих зміни розподілу вкладів у загальний бюджет Європейської економічної спільноти.

Гостра криза почалася ще у вересні минулого року під час конференції країн Спільного ринку в столиці Греції Атенас саме з огляду на ці самі незгоди, які в дійсності паралізували діяльність Спільноти вже на протязі останніх чотирьох років і здатні привести Спільноту до повного розвалу. Правда, вимоги Британії

справедливі. Вона вкладає приблизно 1,7 більйона доларів більше у бюджет Спільного ринку, ніж отримує назад у формі сільськогосподарських субсидій та інших форм допомоги. Саме вимога зменшення такої великої різниці є основною проблемою в затяжному спорі між Британією та іншими членами Спільноти.

Не зважаючи на свою ізольованість, Британія почуває себе законно сильною у своєму становищі, бо важливі питання у Спільному ринку мусять прийматися одностайно.

Багато офіційних представників і дипломатів висловили свої побоювання, що провал зустрічі міністрів закордонних справ, а також зустрічі міністрів сільськогосподарства, яка ще відбувається, може привести до дальшого погіршення кризи і занедбання тих важливих реформ, на які вже погодилися всі 10 членів Спільноти.

Якщо Спільноті не зуміє погодити свої незгоди до наступної зустрічі на найвищому рівні у червні, Спільноті грозить повне банкрутство.

Москва викручується

Москва. — Советське офіційне пресове агентство ТАСС виступило у вівторок, 27-го березня, з обвинуваченням у „фальші“ повідомлень з Вашингтону, в яких говорилось про особистого американського посланця ген. Брента Скворфорта, який два тижня тому був у Москві з особистим листом президента Рональда Регена до советського лідера Константина Черненка. Американська преса повідомила, що Скворфорт не дає можливості зустрітися з советським лідером або з іншими високопоставленими представниками.

Тепер ТАСС викручується і представляє справу так, що ніби така можливість

була, але американський посланець не використав її.

В дійсності Скворфорт запропонував зустрітися з одним із заступників міністра закордонних справ Георгієм Корнієнком, що не відповідало тій ранній посланці, ні важливості місця американського представника.

Советська сторона прекрасно знала, з яким посланцем прибув Скворфорт, але, як підкреслювали дипломатичні джерела, можливо тоді були якісь труднощі в советському керівництві, які заважали на серйозно розішненні Москви, а тепер вона намагається звалити вину з „хворої голови на здорову“, — кажуть добре поінформовані джерела.

В ПОЛЬЩІ ЄПІСКОП Я. МАЗУР ПОЧАВ ГОЛОДІВКУ

Гарволін, Польща. — Польський католицький єпископ Ян Мазур повідомив у вівторок, 27-го березня, про початок голодового протесту проти рішення комуністичного уряду забрати з шкільних приміщень розп'яття та інші релігійні символи.

„Починаючи від сьогодні і до того часу, поки вас будуть турбувати, моя їжа складатиметься лише з хліба і води“, — сказав єпископ Селдс. Саме недалеко цього міста центральної Польщі в містечку Метне розпочалася акція знімання розп'яття у приміщеннях сільсько-господарської школи два тижні тому. Студенти школи відразу заявили протест і розпочали сидіти страйк.

Щоб зламати опір студентів, комуністичні власті вдалися до залякування і шантарів, змушуючи батьків студентів долати цієї школи підписати спеціальну заяву, в якій вони просять зберегти світський характер школи, тобто, що батьки ніби самі просять забрати зі шкільних приміщень

символи релігії. Після рішучих протестів батьків і єпископа Мазура, а також всієї Католицької Церкви, міністер релігійних справ Адам Лопатка минулого тижня запевнив єпископа Мазура, що власті більше не будуть наполягати на тому, щоб батьки підписували спеціальні заяви. В цей час робилися інші форми тиску як на студентів, так і на їхніх батьків, щоб зломити їх опір. Тепер у рішучу боротьбу вступив сам єпископ Мазур при переважній підтримці студентів школи та їх батьків.

Як боротьба за збереження релігійних символів у шкільних приміщеннях продовжується, на пресовій конференції речник уряду Єжи Урбан, між іншим, сказав західним журналістам, що цього місяця польські власті арештували 117 політичних дисидентів.

Хоч Урбан неодноразово підкреслював, що це не означає „закурчування гайок“ сама кількість арештованих говорить, що розпочався новий наступ на опозицію.

В АМЕРИЦІ

ГЕНЕРАЛЬНИЙ ПРОКУРАТОР Вільям Френч Смит звернувся до трьох суддів, щоб вони найменували спеціального прокуратора для перевірки усіх закидів проти Едвіна Міса, який, після резигнації відходу Смита, мав би зайняти його місце. Президент Рональд Реген найменував Міса на пост генерального прокуратора зараз таки після того, як він прийняв резигнацію Смита. Згідно із сподіванням Уряду Міс мав вже бути затверджений Сенатом, але у процесі слідства сенатська Юридична комісія відмовилася рекомендувати його особу на підтвердження з огляду на фінансові операції, які правдоподібно не були оголошені в податковому уряді. В останній фазі слідства виказалось, що Міс знав також про існування книжки Джиммі Картера, яку у процесі президентської кампанії використовували республіканці і сам Р. Реген для своїх потреб. Новий прокуратор матиме право і уповноваження переглянути усі справи і внести відповідні рішення.

СЕКРЕТАР ДЕПАРТАМЕНТУ оборони Каспар Вайнбергер офіційно найменував генерала летунства Джеймса Абрагмсона, який дотепер очолював програму міжпростірних полетів, на керівника нової програми розвитку і удосконалення лазерної зброї придатної для ведення війни у стратосфері, скерованої в першу чергу проти советських міжконтинентальних нуклеарних ракет і сателітів в майбутньому. Вайнбергер воліє називати цю програму стратегічною повітряною обороною, хоч деякі дослідники кажуть, що ця оборона існує поки що тільки в теорії і до її здійснення ще дуже далеко.

КОЛИШНИЙ ПРЕЗИДЕНТ Ричард Ніксон, перший раз від часу його переїзду до Нью Йорку, а потім до Нью Джерзі, відвідав свою колишню резиденцію Сан Клементе в Каліфорнії, побудовану на 17-ох акрах землі на побережжі моря. Під час своєї подорожі до Каліфорнії Ніксон зустрінеться перший раз від часу Ватергейту з Джералдом Фордом, віцепрезидентом і опісля президентом після резигнації Ніксона. До Сан Клементе прибудуть також інші колишні співробітники Ніксона.

ПРЕЗИДЕНТ РОНАЛД РЕГЕН не веде ще систематичної виборчої кампанії, але час-від-часу критикує своїх демократичних опонентів, хоч ще не відомо, хто вляво буде кандидатом проти Регена в листопаді цього року — Волтер Монделл, сенатор Гері Гарт, Джеймс Джексон чи щокмо інша особа, яку може виставити Конвенція. Наприклад, політичні спостерігачі вже кілька разів згадували прізвище сенатора Елварда Кеннеді, як альтернативного кандидата від Демократичної партії, хоч він особисто постійно відмовлявся і заявляв, що він не і ніколи не буде кандидатом на президента. Р. Регенові не подобалась, очевидно, критика добросовісної політики Уряду двома демократичними кандидатами, які проповідують створенню „безпечного світу“, зменшення принаймні на половину оборонного бюджету, занехрання продукції ракет-козельсь типу МХ і стратегічних бомбовиків В-1, відтягнення американських військових частин і допомогу з Центральної Америки тощо. Такі обійняки Президент називає „нереальними“, „небезпечними“, „утопічними“, а самих кандидатів „так званими лідерами“.

ТРИ ОСІБНЯКИ, які сіли до пасажирського літака Бойнг 737 на міжнародному летовищі в Ньюарку, що летів в напрямі Маямі на Флориді, стероризували п'ятичленну обслугу зажадали від компанії 500,000 доларів заплати і наказали летунам скерувати літак на летовище в Гавані, Куба. Літак з 52-ма пасажирями і п'ятьма членами екіпажу на покладі приземлився о год. 4-й по полудні в Гавані, кубинська поліція арештувала перехоплювачів літака і дозволила летунам о год. 6:15 відлетіти до Маямі. Перехоплювачі заявили в нотатці переданій стюардесі, що вони мають розірвати бомбу й іншу зброю і належать до „Чорної визвольної армії“.

ГАРЯЧА ЛЯВА і фонтани вогню з вулкану Мавна Льоа почали загрожувати населенню у прибережній східній частині Гавані. Урядові чинники думають, що поки що є загрози 32,000 осіб в місцевості Гільо, хоч практика ранішніх вибухів вулкану показує, що не слід заскорю переселення населення, бо дія вулкану може раптово припинитись і загроза тим самим мине. Переселення більшої кількості населення зв'язане з великими коштами і трудом, заявив керівник геологічної студії Роберт Декер. Вулкан Мавна Льоа почав викидати вогонь і ляву ще в неділю, 25-го березня, і у вівторок все ще сильно прогресував в напрямі прибережних місцевостей.

ЙДУТЬ НОВІ БОЇ В БЕЙРУТІ

Бейрут, Ливан. Сильний, хаотичний обстріл шівних кварталів Бейруту християнською та мусулманською міліціями тривав у середу, 28-го березня, мешканців цього багатостраждального міста до розпачу змусив тисячі людей покинути свої домівки і шукати сховища невідомо де. Під час цього безладного обстрілу щонайменше 18 осіб були вбиті, а понад 100 поранені.

Ця стрілянина була найбільшою від часу, коли 13-го березня, в швейцарському місті Лозанні закінчилися політичні переговори лідерів ворогуючих груп закликом до припинення вогню. Вибухи потрясли шівними кварталами, а карети швидкої допомоги постійно мчали вулицями воюючого міста і забирали поранених.

Обстріляний був Американський університет у Бейруті, але людських жертв не було.

Неспокійно було також у південному Ливані. Ізраїльське військово командувачіння повідомило, що ливанська військова частина під ізраїльським командуванням обстріляла натови де-

монстрантів мусулманів-шіїтів, вбиваючи три особи і пораняючи 10 осіб.

Президент Ливану Амін Гемаль скликав у Бейруті перший раз новостворену високу комісію безпеки, завданням якої є відновити порядок. Мусулманські члени цієї комісії погодилися приїхати до президентського палацу в Баабді в південному християнському передмісті Бейруту. В минулому мусулманські лідери відмовлялися брати участь у будь-яких зустрічах поблизу християнських районів.

Комісія складається з друзів, шіїтів, християнських фанатиків та представників армії. Президент Гемаль є головою цієї комісії.

Понад чотири години завзятого обстрілу Бейруту з усіх боків викликав чимало трагічних сцен і розчарованих положень. Не бракувало відважних людей, які йшли з допомогою поранених рятували перебіжжаних жінок і дітей. Серед тих відважних, які заплатили своїм життям, були два члени телевізійної групи Лондонської кіностудії новин.

У СВІТІ

ЗАХІДНІ ДИПЛОМАТИ кажуть, що постачання советської зброї до Нікарагуа подвоїлося за останній рік. Кількість різної зброї, особливо важкої, ніяк не відповідає оборонним потребам цієї маленької центральноамериканської країни. Економічна допомога Советському Союзу для Нікарагуа цього року була на понад 100 мільйонів доларів. Вона також постійно збільшується.

НЕДАВНО ОБРАНИЙ цивільний прем'єр-міністр Туреччини Тургут Озал зловив у неділю, 26-го березня, нову важливу перемогу, як його консервативна партія завоювала у місцевих виборах понад 45 відсотків голосів у боротьбі за 70,000 місць у міських і провінційних уладах. Цю подію розцінюють не тільки як перемогу, але й як виявлення довіри новою цивільною урядові Туреччини і особисто його прем'єрові Озалеві.

НЕ ЗВАЖАЮЧИ НА надзвичайний стан і введення поліційної години, чілий у вівторок, 27-го березня, вимагали закінчення військового правління у своїй країні. Три найбільші міста країни були наповнені гамором і калатанням у поєдну, що є традиційним способом чілійців виявляти свій протест проти диктатури генерала Аугусто Піночета. Війська намагалися розігнати демонстрантів, стріляли по натовпах протестуючих. Офіційні повідомлення кажуть, що три демонстранти були вбиті, а два серйозно поранені в столиці Сантіаго, а четвертий демонстрант загинув у Консепсіоні. Сутинки між військами і демонстрантами відбувалися також у Вальпараїсо.

ЩОНАЙМЕНШЕ 15 АФГАНСЬКИХ високіх дітяч комуністичної партії були вбиті за останні 10 днів під час проведення повстанцями відплатних дій в Кабулі за ті варварські нищення афганського народу, які проводив маріонетковий режим Бабраха Кармала і його господарі советські окупційні війська. На черговій пресовій конференції в столиці Індії Нью Делі дипломат-договідач про події в Афганістані сказав також, що такі рішучі та дошкульні дії повстанців змусили комуністичний режим видати зброю своїм службовцям навіть після служби. Комуністи відчувають неспокій не тільки на вулицях Кабулу в білий день, не говорячи вже про ніч, але дії повстанців на дорогах Афганістану створюють шийний ряд проблем господарського характеру: бракує продуктів харчування, бензину, інших важливих товарів. Особливо шийно повстанців є конвою з Советського Союзу з паливними матеріалами.

АНГОЛЬСЬКІ ПОВСТАНЦІ повідомили у вівторок, 27-го березня, про те, що їх сили здобули після цілоденного бою столицю провінції Куанза Суль місто Сумбе, розгромивши при тому урядовий гарнізон. Повстанці заявили, що їх сили знищили 500 урядових вояків і 86 чужоземців, серед яких були 62 кубинці, 12 болгарів, сім росіян і п'ять італійців. Офіційні урядові повідомлення подають менші втрати і заявляють, що наступ повстанців був відбитий, але завзяті бої продовжуються.

ВІЙСЬКОВЕ ПОВІДОМЛЕННЯ Іраку подало у вівторок, 27-го березня, що іракські літаки французького виробництва „Супер Етандар“ атакували і потопили два кораблі на південний захід від іракського стратегічного острова в Перській затоці Карг. Це перший раз Ірак повідомив про використання п'яток, куплених у Франції літаків типу „Супер Етандар“.

У наступному числі Українського Тижневіка: In The Weekly, April 1:

- Sen. Bill Bradley of New Jersey introduces famine commission bill in the U.S. Senate.
- Shevchenko Scientific Society, Ukrainian Congress Committee of America and Ukrainian American Coordinating Council form ad hoc committee to commemorate 20th anniversary of the unveiling of the Taras Shevchenko monument in Washington.
- Dr. Robert Conquest completes working draft of book on the Great Famine.
- Two document and handwriting experts testify that I.D. card on the basis of which John Demjanjuk was denaturalized was intentionally altered and is not authentic.
- Special Weekly section on the bill to establish a federally funded commission to study the Great Famine.

СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

Subscription: 1 year — \$40.00, 6 months — \$22.00, 3 months — \$12.00. CUNA members: \$7.50 — 6 months, \$15.00 — 1 year. Change of address — \$1.00. Make check or money order payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to

"Svoboda" • P.O. Box 346 • Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Статті і дописи підписані авторами, не несуть відповідальності за зміст. Редакція застерігає себе право втручання в матеріали, надіслані на адресу редакції. Незадоволення матеріалом повертається тільки тоді, коли автор сам собі виразно застеріг, допущивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата на рік \$40.00, на півроку — \$22.00, на 3 місяці — \$12.00. Для членів УНАОу \$7.50 на 6 місяців, \$15.00 — на рік. За кожну зміну адреси — \$1.00.

Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

КГБ і ГРУ — органи масового терору

Проблема масового, добре спланованого і організованого радянського шпигунства на Заході останньою гостро актуалізувалася у зв'язку з інтерв'ю, надрукованому в американському військовому журналі "Мілітарі Рев'ю", із колишнім старшиною радянської армії, який виступає у вільному світі під прикриттям прізвищем Віктор Суворов. Він каже, що у випадку війни, радянські спеціальні розвідувально-терористичні відділи, які діють під тиском контролю КГБ і ГРУ (військова розвідка), мають готові плани знищення державних і політичних керівників західних країн. Більше того, ці плани включають також масові терористичні акти проти військових інстанцій, як, наприклад, нуклеарних станцій, головних військових кварталів і баз, в тому числі головних квартири Північно-Атлантичного Союзу (НАТО) в Брюсселі, перервання комунікаційних засобів, зрівняння мостів і тунелів, нищення шляхів військового сполучення, контрольних пунктів на військових і цивільних летовищах тощо.

Головною ціллю цих терористичних актів мають бути масові вбивства провідної верстви західних держав, у яких ці дві славнозвісні радянські "інституції" КГБ і ГРУ мають велику практику, засвоєну на протязі десятиліть в комуністсько-радянській терористичній імперії, у якій терор все стояв на першому місці.

Радянський військовик "Суворов" також сказав, що КГБ набирає в такі диверсійні частини сильних і спритних спортсменів, а деяких з них КГБ вже тепер висилає на Захід під видом спортсменів і інших "місій", щоб вони знайомилися з країнами Заходу і пригладалися до цілей і об'єктів, які у випадку удару між З'єднаними Штатами Америки і Радянського Союзу, вони мали б знищити.

Покищо західні розвідки речники тільки студіюють ревелції В.Суворова і його дві книжки про життя в радянській армії і інвазію Москви на Чехо-Словаччину в 1968 році. Західні центри переконані, що над справою зізнання Суворова не можна перейти до денного порядку і, "спеціальні" радянські частини повинні стати предметом дуже докладних студій, як військових так і цивільних розвідних груп на Заході. У Вашингтоні, Бонні, Брюсселі, Римі, Парижі, Токіо й столицях інших великих держав з'являються колосальні радянського військового шпигунства, які по-різному: одні — поважно, інші — скептично. Зрештою скептиків і пацифістів та прихильників співпраці з царством сатани за всяку ціну, всякі свідчення політичних емігрантів, втікачів, а навіть спеціалістів не переконують. Їх зрештою не переконали існуючі вже на Заході шпигунські афери; викривлення Францією 47 радянських "дипломатів", які займалися шпигунством, така ж сама британська акція з усунення 105 агентів, систематичні шпигунські скандали в Західній Німеччині і багатьох інших країнах Заходу.

Треба підкреслити, що в той час, коли радянська агентурна сітка на Заході діє планоно за вказівками з одного кремлівського центру, західні протизаходи для поборення радянських підіривних дій, проходять несконсолідовано, неспішно, нерішучо, що часто є пов'язане з різними опортуністично-політичними міркуваннями та угодовством деяких держав, які воліють діяти в тіні страху перед радянськими погрозами; їхніми розставленими в сателітних країнах ракетами типу СС-20 та іншими шантажами. Правда, деякі західні розвідки не заперечують, що робота радянської розвідки посилюється в багатьох вільних країнах світу і метою цієї роботи є поширення радянської сфери впливу у світі, але справжньої ефективної боротьби для поборення цих впливів ще вповні не розгорнуто.

Треба сподіватися, що пересторога В.Суворова спричиниться до поглиблення студій радянських розкладових дій на Заході і введення протизаходів, які кінцеві в обличчі справді серйозної радянської загрози.

Автори книжок і видавництва, які бажають, щоб про їхні книжки видавалися в Україні, повинні прислати разом з двома примірниками даного твору до редакції "Свободи" також адресу, де таку публікацію можна набути, та її ціну.

Не вважаючи на це, що в Америці існують різні центри та інститути для аналізу і оцінки американсько-радянських відносин, американські державні мужи дуже часто докладно не є поінформовані про зигзагату політику Радянського Союзу.

Ось читаємо в пресі про це, начебто американські і радянські дипломати тайком переговорюють про відновлення політики детанту між СРСР і США, і що першим кроком до цього буде евакуація радянських військ з Афганістану, а в внутрішній політиці Андропов "децентралізує" радянську економіку та знесе певні економічні обмеження тощо.

Як знаємо, Андропов нічого з того не виконав і цілком згнітував цей західний сценарій, після якого, мовляв, він мав би був діяти. Це саме діється з Черненко, бо його наслідство на кремлівському троні як не віщувало, так і не пришло до драматичних змін: радянські провідники міняються, але Радянський Союз лишається таким самим.

Радянська політика і дії називають, що спричиняють до погіршення міжнародних відносин, не є непродуманими потягненнями того чи іншого радянського вождя в Кремлі. Розбудова

Володимир Душник

НАІВНІ СПОДІВАННЯ

радянської мілітарної сили, впровадження атомових ракет середнього застосу до Східної Європи і східної Азії, інвазія Афганістану та натиск на Польщу як теж всебічна підтримка для "революційних" рухів по цілому світі — це не політичні аномалії, ані не продумані вибрики кремлівської політичної еліти. Всі ці потягнення є логічними наслідками довгого планування кремлівських вождів.

Сама структуральна будова радянського суспільства не передбачає і не дозволяє на певні і несподівані зміни. Ці три соціальні ієрархії — держава, партія і армія — становлять основні філяри, на яких спочиває сила СРСР, це дуже "делікатний" поділ повноважень, і ні одна з цих трьох ієрархій не сміє дозволити на перевагу будь-якої з них.

Однак прихильники політики детанту все ж таки думають, що Америка мусить стримати до покращання відносин з Радянським Союзом, не входячи в ніякі радикальні конфронтації. У першу чергу, вони вважають, що американські,

так і радянські провідники повинні стримуватися від гострих і образливих промов один проти одного. Треба теж поширювати зв'язки між СРСР і США на всіх можливих ділянках: потрібно також договоритися про відкриття американського консульства в Києві і радянського консульства в Нью-Йорку.

Треба рівнож шукати відповідних умов для розробки конференції, і хоч ця справа є майже безглуздою, а не слід втрачати надії на покращання "атмосфери" між СРСР і США, — твердять прихильники політики детанту.

Річ зрозуміла, що всі ці речі відомі американському Уряду, який не відкидає нагод для покращання відносин з СРСР. Але для будь-якого діалогу потрібно двох сторін. Чи хоче Москва, щоб дійшло до "покращання" у Вашингтоні? На словах так, але на ділах ні. Ось недавно Черненко відмовився прийняти ген. Скворцова, спеціального висланника президента Регана, який мав вручити важливого листа від американського Уряду.

Це каже на те, як в дійсності настанова Москви до відновлення діалогу з Америкою.

Самаранч, той самий, який так рівно домагався від американського Уряду справедливості для відомого шпигуна з КГБ Ермишкіна!

А на нашу думку, коли йдеться про справедливість, чудово було б винести всіх агентів "соцтабору" з невинного ними капіталістичного раю, де вони збирають закордонну валюту і набивають свої скрині ворожим по духу бараклом, рівнорядно виконуючи свою підривно роботу. Але олімпійські діла воліють грати в ігри з КГБ і вимагають того ж і від Радянського департаменту США. А громадська думка, як звичайно, спить.

Бо ті, хто її можуть створити, або зажуривши очі, ховаються за своїми бюрократичними письмовими столами, або воліють переставити очима в екрані телебачення, заповнюючи свою мовчазність пляшкою холодного пива.

Остап Шульський

ОЛІМПІАДА З КГБ

ігри зі самою неспортивною, народволюбивою командою в історії — горезвісним КГБ. І вони підняли гам і леммент. Пітер Юберрот заявив кореспондентам "Лос Анжелес Таймсу", що Ермишкінові "буде ніколи займатися шпигунством під час Олімпіади, бо його відповідальна праця — організувати участь понад 800 радянських атлетів — досить трудомістка і в силу свого суспільного характеру буде продуктивна "на виду". Ця дрімуча логіка олімпійської непереконана Вашингтон.

По закінченні сумнівом, — заявили працівники уряду США, — радянський КГБ користується безпринципністю організаторів Олімпіади і розрає на страхі, що СРСР взагалі відмовиться брати участь в іграх".

На нашу думку, такий вихід з положення був би цілком доцільний, беручи до уваги неспортову, поведінку радянського режиму в усіх закутках світу, включаючи незалежну забуті мільйонів жертв народволюбства штурмом на Україні, а в новітні часи — Афганістан, Анголу, В'єтнам, Нікарагуа, Гренаду і вбивство 269 пасажирів корейського авіалайнера минулого року.

Тим часом на Олімпійських змаганнях зимового спорту в Сараєво американський кореспондент з "Голосу Америки" Юрко Сасевич на пресконференції Міжнародного Олімпійського Комітету (МОК) поставив президенту його Самаранчеві розумне і доцільне питання: "Україна"

іграє в країні з 50-ти мільйонами населення, є членом-основним ООН, але не має права брати участі в Олімпійських іграх. Моє питання: чи статут МОК, чи політичні передумови не дозволяють Україні вислати свої незалежні команди на Олімпійські ігри? Що треба зробити українцям, щоб Міжнародний Олімпійський Комітет розглянув цю справу України?"

Будучи явно заскочений цим питанням, після консультації зі своїми колегами, Х. А. Самаранч відповів: "Олімпійські ігри є відкриті лише для тих країн, які мають крайові олімпійські комітети".

Таку "справедливу" відповідь політики від спорту дав американському кореспонденту президент МОК

ДЖОЗЕФ РОДРІГЕЗ публічно обвинувачував забезпечену установу Блю Кросс і Блю Шилд в стеїті Нью-Джерсі, що вона нелегально намагається піднести оплати за забезпечення для понад однієї мільйона клієнтів. Натомість він запропонував, щоб курці особи і ті, які забагато ваять і вживають у більшій кількості алкогольні напитки, платили 25 відсотків більше за забезпечення, як ті, які не належать до цих трьох категорій. Родрігез думав, що такий законопроект повинен бути прийнятий Конгресом США для ліквідації З'єднаних Штатів Америки, тим більше, що таку практику вже раніше ввели в себе багато приватних забезпечувальних установ, а деякі платять навіть премії некурцям.

ПРЕЗИДЕНТ ГІНЕЇ Ахмед Секу Туре помер на 62-му році життя у понеділок, 26-го березня, під час операції серця в клініці Клівленду. Секу Туре був президентом Гінеї від часу здобуття незалежності у 1958 році. Він належав до радикальних політично-державних діячів Африки. Гінеєю він правив на протязі 26-ох років при допомозі однопартійної системи. Гінея, колишня французька колонія з площею 94,926 квадратних миль і населенням 5,430,000, розташована в північнозахідній Африці; столицею її є місто Конакрі.

через специфічні обставини чехо-словацької політики.

Отже в наслідок подій, що їх спричинило рішення Віденського арбітражу, Карпатська Україна опинилася в дуже важкій ситуації. Треба було перевести евакуацію із відступленої Мадярищини території, зокрема перевести увесь урядовий апарат із Ужгороду до нової столиці Хусту. Втрата головних залізничних шляхів відразу поставила уряд Карпатської України під іспит зрілості, бо ж усі рахували на те, що уряд не дасть ради із цієї проблемою і цим самим Карпатська Україна перейде під владу мадярьського Горті, як він це упулював разом з Гітлером і Муссоліні при підтримці великого приятеля Мадярищини графа Чіако.

Але українці ніщо не злякалися. Вони, наче мурахи, на протязі двох місяців перетранспортували все, що було кінцеве. Умови евакуації були нестерпно важкі, коли зважити, що єдиними середніми транспорту були вантажні авта, що їх було обмаль, а шляхи, які залишилися, були лише другорядними і в поганому стані, то — ясно, що тільки завдяки героїзму подвигів всіх, виданих цій справі людей подолано всі ці великі перешкоди.

Була пізня осінь. Розмокли осінніми дощами дороги, по яких беззастаново сунули довгі колони вантажних автомашин, перетворилися у довгі й глибокі калюжі. А коли почалися снігові й морози, — то умови транспорту стали ще важчими. Однак, під умилым керівництвом українського Уряду, заведено повний лад, обсядано всі відповідальні місця, й Карпатська Україна викликала своєю життєздатністю подив усього світу. Загомоніла вся світова преса, десятки чужинських журналістів поспішили оглянути цю чарівну країну й мініатюрну державу, що її перед тим чеський письменник Іван Ольбрахт назвав був "Землею без імені", й подивившись на чудо, що діалою з підніжжя Карпат.

До 2-го листопада Українське радіомовлення для Карпатської України відбувалось двома мовами — українською й карпатською. Програма передавалась з двох центрів: з Праги — через радіовисільні: Братислава, Банська-Бистриця, Пряшів, та з Кошиць, що лежать поблизу Закарпаття на захід від Ужгороду. В Празькому відділі передачі відбувались три рази в тиждень по 10 хвилин вісток й один раз в тиждень 20 хвилин — культурна

ЧИСТОТА МИСТЕЦТВА

Л. Бурчинський

Народне мистецтво — важливий чинник нашої культури

Е музейні збірки також по інших континентах. Доволі велика збірка є в Манчестері, Англія, під опікою Об'єднання Українських Жінок. Це єдиний музей народного мистецтва в Європі, коли не рахувати другої, значно меншої збірки народного мистецтва в Бразилії, Англія, що про нього дбає Товариство Українських Жінок. Олені Телігі.

Така ж збірка є виставлена в Буенос Айресі, Аргентина, якою опікується Об'єднання Жінок "Прогресиві". У Куртібі, Бразилія, є музейна збірка, зібрана і проголошена Організацією Українських Жінок у Бразилії. Ці музейні збірки не дають загального перегляду українського народного вбрання, однак деякі з них навчають писання писанок (Бразилія) і проголошують конкурси на якусь частину народного одягу (ОУЖ, Великобританія). Вони повинні опертися на сабах і знанні музеїв у Канаді й Америці.

Е також музейні збірки українського народного мистецтва в чужих руках. У Канадському Музеї Альберти є чудова збірка буковинських килимів, що їх свого часу опрацювала Ірина Павлівська. В Оттаві є гарна збірка гуцульських виробів, що їх зібрав і передав Михайло Гуцуляк. Навпевно є ще й інші збірки в приватних руках. Е також збірки українського народного мистецтва у великих музеях інших країн. У Музеї Людини в Парижі українці відкрили гарний відділ українців. Для впорядкування його поїхала д-р Дора Рак із Нью-Джерсі і зфотографувала більшість експонатів. Там приїжджується чудова збірка зворізів із Закарпаття. В Австрії, у місцевості Кітцбюх, де є філія Музею Домашнього Промислу з Відня, є велика збірка виробів гуцульського народного мистецтва, що її зібрано в тому часі, коли Гуцульщина належала до Австрії. Ці збірки можуть послужити до виставок і розголосу українського народного мистецтва у відносних країнах.

Тепер розглянемо поодинокі ділянки домашнього промислу, як вони прийнялися серед нашої громади і наскільки вони увійшли в країні нашої поселення.

Найбільш поширені інформації про писанку і виробництво писанки. Писанка, дарма що роблена на нетривкому матеріалі і в передвечірному часі, увійшла в життя американське і канадське. Вона прийнялася в Великодньо-

му часі і виступає на сторінках газет, у вітринах великих крамниць, її дарують у тому часі визначним особистостям, вона прикрашає вступ до виставок. Вже появилось багато підручників української і англійською мовами, є вже кілька фільмів, де описано виріб писанки. У кожній місцевості є знавці, що вміють виконати писанку і виготовляють її у святковому часі. У Канаді видатними знавцями писанки є Дарія Онішук з Торонто і Надія Цинзар з Едмонтона. Можливо є ще й інші знавці, тільки ми ще не встигли познайомитися з ними. В Америці діють писанкарки — Тая Осалда з Клівленду, Ірина Малай із Філадельфії, Оксана Вікул із Вашингтону та інші. Журнал "Наше Життя" влаштував конкурси писання писанок і відзначував найкращих із виконавців.

Перед нами тепер завдання — зтворити збірку писанок із різних околиць України. До того змагає Український Музей у Нью-Йорку, влаштуючи широку виставку в передвечірному часі. Далішим завданням можна вважати перемалювання писанкового орнаменту з кулістої поверхні на рівні. Тоді ми позискали б велику кількість орнаменту з давніх часів. Цей обов'язок лежить на нас у диспозіції, бо на різних землях ця ділянка зовсім занедбана.

Вишивка в останньому часі дуже поширилася. Її використовують хори й ансамблі для своїх односторонніх і взагалі кожної, якщо хоч мати вишивану сукню чи блузку. Крім того в кожній українській хаті повинен бути вишиваний рушник чи скатертина, а також вишиті подушки на канапі. В останньому часі дуже поширилося вишивання церковних риз і рушників. Вийшло багато візників і підручників до вишивання; згадав б хоч таких авторів: В. Куценко, І Зельський, О. Мошинський. В Українській вишиванці Н. Гасюк і О. Колос, "Художня вишивка". Ця ділянка дуже поширилася в останньому часі і це знання втримують курси вишивки. Маємо кілька знавців, а саме — Слава Турко, Івана Зельська в Торонто, Лариса Вацке в Едмонтоні, Тая О'Ніл у Філадельфії, Мирослава Стахів у Нью-Джерсі та інші.

З черги приходить до обговорення кераміки. На Заході керамічні вироби є дуже вживані і їх виробництво закінчення на ст. 6.

Марія Логун

МИ ВСІ ЗМАГАЛИСЯ ЗА ВОЛЮ ЗАКАРПАТТЯ

В 45-ліття державності Карпатської України

ІІ. Це все так скрамо вкарбувалось у мою пам'ять, що я ніколи не забуду того моторошного почуття й пригломшення, бо я не знала, що мене жде, на як довго я розлучилася з рідними, чи я матиму змогу продовжувати свої студії, але підсвідомо заспокоювала себе, що порада інж. Романюка була правильною, що мені треба було бути в Празі.

Прибувши на другий день вранці до Праги, яка завдяки пізній осені порогом виглядала поною, бо була майже чорна від сажі, я, не зважаючи на те, що не спала всю ніч, якось почувалася досить бадьорою, і замість піти на свою квартиру, де я залишилася була все своє студентське майно, маючи намір повернутися на студії, рішила зайти до Празького радіо і довідатися, що там діється. Тут я застала велику метушню, й годі було з кимось говорити, а редактор М. Русинко відразу запряг мене до праці, бо Карпатська Україна вже була автономною карпатсько-українською державою в рамках федеративної республіки (ЧСР) на чолі з прем'єром о. Августиним Волошином, і обсяг українських радіопередач, після Віденського арбітражу й ліквідації українського відділу в Кошицях на Словацьщині, що теж припали Мадярищині, значно поширено.

І так розпочався новий період в моєму житті, хоч у той момент я ще не відала, які обов'язки падали на мої плечі, а мені тоді ледве сповнилося 20 літ. Про свою працю в радіомовленні для Карпатської України я писала свого часу в українській пресі, і тут тільки в загальному, для відновлення пам'яті, згадаю дещо про ту колосальну роботу, яку довелося нам виконувати в складі трьох осіб

програма. В Кошицях кількість передач і годин була більша. Все це було на зміну в такій же кількості з карпатськими передачами й відповідно до цього були zatrudнені співробітники — в Празі по двох для кожного відділу.

Після евакуації Кошиць два співробітники цього центру — українське Омелян Штефан й карпатське Андрій Рудловач, переїхали до Праги. Іншими словами, наш відділ збагатився на одного співробітника українця, а два карпатське були нам на заваді, бо чеський уряд відмовився їх звільнити з їхніх функцій, хоч вони не могли працювати з нами, не знаючи належно української мови. І так роботу, що вимагала принаймні 20-ти осіб персоналу, мусили подолати троє осіб: ред. М. Русинко, Омелян Штефан і я. Наша програма складалася із семи передач щоденних вісток, по 5 і 10 хвилин, трьох передач у тиждень по 20 хвилин на різні теми й двогодинний програми раз у тиждень, що в неї входили виступи мистців-солістів, хорів і мистецькі монтажі.

В додатку до цього ми видавали пресовий бюлетень мовами: англійською, французькою й німецькою (ми мали для цього допоміжних перекладачів). Бюлетень був призначений для чужинських агентств, таких, як Ройтер, Тасс, Ассошіетед Пресс, ДНБ (Дойче Нахріхтен Бюро) та інші, що їх ми інформували про події в Карпатській Україні, про які ми телефонічно довідувалися щодня з Хусту.

Треба було ще приймати різних людей, що відвідували нашу редакцію, ілучи з різних закутків світу в Карпатську Україну; відбувати інтерв'ю з представниками урядів, що приїздили до Праги в різних ділових справах. І так від 6-ої години ранку до пізньої ночі ми майже не виходили з будинку, хіба щоб зробити інтерв'ю з кимось, а часто, коли я мала записати передачу на коротких хвилях для Канади й Америки (три рази в тиждень), я навіть ночувала в радіобудинку, де мала для цього маленький кімнату.

Наближалися вибори до першого Союму Карпатської України, які відбулися 12-го лютого 1939 року. Треба було виготовити спеціальні передвиборчі програми, а в день самих виборів ми мали щоденний телефонічний зв'язок з Хустом і передавали щогодинні вислід виборів. Дуже часто не було часу навіть з'їсти щонебудь й ми втихо-

Закінчення на ст. 6.

МОВА ПРО МОВУ

СТОРИНКИ КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

VІ РІК ВИДАННЯ

БЕРЕЗЕНЬ, 1984

1 (17)

Від Редакції

Цей випуск МПМ присвячуємо пам'яті професора ВАСИЛЯ СІМОВИЧА, одного з найвидатніших українських мовознавців першої половини нашого сторіччя. На місяць березень припадають роковини його народження (9 березня 1880 р.) та сорокові роковини його смерті (13 березня 1944 р.).

Заслугу В. Сімовича для українського мовознавства, а зокрема для нормалізації української літературної мови, можна поставити на рівні з заслугами проф. Олексія Сінявського, хоч наукова продукція обох учених не однакова.

Широку популярність і загальне признание серед української громадськості здобув собі Сімович передовсім своїм фундаментальним твором *Граматика української мови для самонавчання та в допомогу шкільній науці*, що мав два видання (1918, 1920). Завдання Сімовича — дати науковий опис мови та усталити її основні закони не було легким, бо в тому часі, не зважаючи на ряд виданих уже граматик пера інших авторів, українська літературна мова не була ще остаточно зформалізована. Сімовичева граматика виїшла в світ в історичну пору становлення державного життя і разом з цим утвердження самобутніх форм національної культури, а особливо мови, як найважливішого її аспекту. Зрозуміло, що в таких умовах попит на граматичну Сімовича був величезний. Хоч виїшла вона на чужині, то, як згадує сам автор, „на Україну попало всього 2000 примірників, і їх розхоплено на протягу двох тижнів". Величезною популярністю серед тогочасної інтелігенції втішався також *Кобзар Т. Шевченка* за редакцією і з поясненнями Сімовича (1921).

Хоч уродженець Західної України (галицького Поділля), Сімович досконало знав українську літературну мову в усіх її відтінках і глибоко відчував її красу. Посидуючи ґрунтовну філологічну освіту з хистом науковця-дослідника, він зміг підібрати для опису тогочасної української мови найкращі її риси. На його граматичні, яка нині має вже здебільшого історичне значення, виховувалося покоління молодих мовознавців аж до появи *Норм української літературної мови* Олексія Сінявського (1931). У цілій соборній Україні Сімович заслужено втішався репутацією одного з найавторитетніших мовознавців і був запрошений до участі в правописній конференції в Харкові 1927 р., як представник Західної України.

Правописні справи, подібні як і нормалізація мови, були завжди в центрі уваги Сімовича, не тільки як філолога, але також як українського патріота, що цілим серцем бажав піднести рівень культури рідної мови. У своїх працях, присвячених цим питанням, він висловлював ідею, що в українській мові треба культивувати передовсім ті прикмети, які відрізняють її від російської та польської мови. Цією думкою проникнені його праці, а передовсім його стаття „На теми мови", частини якої передруковано на цій сторінці. Короткий огляд Сімовичевої наукової продукції даємо в рецензії на книжку *Українське мовознавство*, а тут хочемо підкреслити його погляди на чистоту й самобутність української мови та на необхідність боротися з чужими впливами. Про ці справи писав він уже в 1920-их роках і продовжував писати про це аж до останніх років свого життя, нагадуючи нам, що „облітний курс щодо мовних явищ в УРСР — це якнайбільше наближення української мови та її правопису до російщини".

Сімовичеве неперемінне становище до російщини було, мабуть, причиною, чому його імені не зайдено в *Українській радянській енциклопедії* (1964 р.). Шоправда, в цій же „УРЕ" за 1983 р. є вже скрупне довідка про Сімовича, в якій, крім коротких біографічних фактів, згадано теж деякі його праці, але про напрямні ідеї його наукової діяльності нема ні слова. Але, чи саме цей факт не показує цінності його заслуг для нації? Бо саме тепер, коли Москва з дивлящою послідовністю змагає до знищення нашої мови („злиття мов"), погляди Сімовича набирають гострої актуальності. Чи не пора нам, що живемо в вільному світі, пригадуватися над засобами й розумною акцією, як протиставитися тому лиху, перед яким остерігав цей мовознавець-патріот нашу інтелігенцію 60 років тому?

Василь Сімович

НА ТЕМИ МОВИ

Цю статтю В. Сімовича опублікував спершу в журналі *Нова Україна*, Прага, 1923 р., а потім, окремо в 1924 р. Деякі східноукраїнські письменники, які були ще в полоні російських впливів назвали її *підлі націоналістичною*, а то й *шовіністичною*. І так, на жаль, Сімовичеві поради, як відрусифікувати правопис чужих слів та назв, не виїшли в наші словники.

Як бачимо на прикладах цієї статті, причин русифікаційного процесу в нашому правописі треба шукати передовсім у саморусифікаційних привичках нашої інтелігенції, після якої прийшла вже примусова русифікація, накинута советами. Правопис у цій статті зберігаємо такий самий, як у книжці В. Сімовича, *Українське мовознавство*, Оттава, 1981 р., з якої її передруковуємо. — Редакція.

Панування Росії на Україні, панування її з московською мовою у школі, в церкві й публічних установах, панування, що вистигло закінченням у нас за XVIII ст., відізнало Україну від заходу Європи. Все чуже приходило до нас не безпосередньо з заходу, а перещидженим крізь московський друшляк. Головно, все, що відносилось до чужих слів, назв, фраз, москаль, перебіраючи чужі слова, такі, як німецьке Lager, латинські: collega, progressus, грецькі: gymnasium, gigan і т. д., перемішувалися так, як чужі, згідно з законами своєї фонетики, московськими буквами й одповідали до того вимовляли їх. Українці, діставши ці слова не безпосередньо з їхнього джерела але через західноєвропейських учителів (здебільшого, німців), а напівнашими по-московському, списували їх, буква за буквою, так, як ті слова писали по-московському, і прикладно вивчили їх до своєї мови. Бачачи, наприклад, що кожне московське г (g) відповідало українському з (h), він задукував нашім, чи слово має в чужій мові ч і скрізь вимовляв h; так само — московському и (i) відповідало скрізь українське е — ото він і вимовляв та писав у чужому слові скрізь е. Все це відносилось не тільки до чужих слів, але й до імен власних, і, таким чином, у нас повстала така вимова, як: laher, coheha, (з твердим е), probres, hupnazijsa, hybant, hanhrena, hil'jotyna... Harboh (Гарбоор), Stryndberh (Стриндбер), Hanuyten (Ганимед), Harybald (Гарібальді), і т. д. вимова, яка цілком затрала справжню назву чужого письменника, чи діяча, чи божка. На тому полі в нас донедавна панувала великий хаос. Хоч автори граматик, — ідучи за законами, що їх виробили собі наші письменники в XVII в., стинаючи безпосередньо з заходом Європи — подавали (Стоцький, Тимченко) правила транскрипції чужих слів, — та тих правил ніхто не придержувався.

Нарешті, 1921 р. появилися „Найголовніші правила українського правопису" Української Академії Наук. Хоч книжечка виїшла невеличка, дуже неповна¹⁾, роблена, видно, наспіху²⁾, з ларцями та недоглядами, яких не повинно бути в академічному виданні, алеж все таки відділи чужих слів, у головній основі, подас закони транскрипції тих слів згідно з історією й сучасним станом української мови³⁾.

Василь Яшун

Цінне видання з українського мовознавства

Василь Сімович. *Українське мовознавство. Розвідки й статті*. Упорядкування й вступна стаття Юрія Шевельова. The University of Ottawa Press, Canada, 1981. 451 стор.

Згадане видання — це збірка поважної кількості друкованих праць проф. д-ра Василя Сімовича, видатного українського філолога-лінгвіста перших десятиліть нашого століття. В ній поміщено кільканадцять його статей і розвідок та англійськомовну статтю проф. д-ра Ю. Шевельова.

У своїй статті проф. Шевельов ознайомлює читача з життєвим шляхом Сімовича і на тілі життєпису коментує його наукові досягнення і педагогічну працю, його обов'язки редактора, видання і перекладача та його культурно-освітню працю, спочатку серед воєнно-полонених у Фрайштаті і Раштаті під час першої світової війни, а згодом у Празі на становищі професора і ректора Українського Педагогічного Інституту ім. М. Драгоманова (1926-1930, 1933).

У нашій рецензії передаємо хід думок проф. Шевельова про життя й наукову творчість В. Сімовича в різних періодах його життя.

У Празі перебував Сімович десять років і на протягу того часу проробив велику працю. Видав граматичку староцерковнослов'янської мови (450), антологію староцерковнослов'янських текстів, працював над українською антропологією, над історією українського правопису та над багатьма вибраними питаннями з української історичної фонетики і морфології. У перших двох ділянках він стосувався філологічного методу, що її засвоїв ще в Чернівецькому університеті, а в ділянці фонетики і морфології позначився у нього сильно вплив теорії Празького Лінгвістичного Кружка, що його оснували Н. Трубецькой, В. Матезіос і ін. в 1926 р. Під цим впливом був Сімович особливо в своїй дослідницькій праці від 1932 р. Він перший впровадив цей напрям в українське мовознавство, який згодом поширився на всі види мовознавства.

В 1936 році Сімович став редактором філологічних томів *Зітисок Наукового Товариства ім. Шевченка*. Під час першої союзовської окупації Галичини (вересень 1939 — червень 1941) був професором української мови у Львівському університеті. Під час німецької окупації був одним із чотирьох провідних редакторів

Закінчення на ст. 4.

В усіх „На теми мови" Сімович дає численні приклади порушення чистоти української мови висловом, синтаксичними словосполученнями і стилістичними фразами, що ними рясніє не тільки мова українських журналістів, але й деяких письменників. Тут варто навести твердження Шевельова в його огляді цієї статті: „Сімович, галичанин, опанував досконало українську літературну мову в письмі і слові без

Закінчення на ст. 4.

Мирослав Семчишин

ПАМ'ЯТІ МОГО НЕЗАБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

(У 40-річчя смерті с.п. Василя Сімовича)

Був березень 1944-го року у Львові. Як чимало колишніх „історичних" березнів так і цей пропам'ятний був сповнений тривожного неспокою. Неспокій царив у природі, що очікувала оновлення, а воно не приходило. І серед львів'ян (та й серед усього населення у тодішній Галичині), що тривожно прислухалися до вісток з фронтів війни і своїх внутрішніх „фронтів", де завжди щось діялось не так...

Так от в такий то пропам'ятний день 13-го березня українською громадою Львова сколихнула вістка, що не стало в живих професора ВАСИЛЯ СІМОВИЧА... Не стало в живих на 64-му році життя Людини, яка за одинадцять років свого перебування в Львові так багато зробила для української науки й особливо для культури українського друкованого слова, для збагачення й оновлення української мови.

Відомо було, що він хворів на серцеву недугу і ніколи не розставався з пілолями, але всі, що бачили його невпинну енергію, активність та інтелектуальний труд, який він долав, заспокоювалися. Заспокоювалися теж і його добродушно, привітно усмішкою, що ніколи не сходила з його обличчя, мовляв — „не турбуйтеся все буде гаразд". Але воно не було гаразд, бо серце професора, здавна давня хворе, не перенесло напруження ситуації його динамічного і складного життя, зокрема в роки війни.

В кількох різних вимірах доводилось автору цих рядків пізнавати і вивчати особистість, інтелектуальний профіль і стиль праці покійного професора, що був справжньою криницею знань з царини словесності, зокрема українознавства і рідної мови. Перші зустрічі з ним нас кільках з гуртка студентів-україністів, свіжо „спечених" випускників факультету русистики (слово україністика було за польських часів „табу") Львівського університету, почалися такі в рік його приїзду до Львова 1933 р.

Звичайно керівництво філологічної секції НТШ завжди запрошувало нас, адептів україністики (чи словістики), на наукові доповіді дійсних членів секції. Таким чином ми доповнювали свої університетські знання з ділянки літератури, етнографії чи археології, слухаючи доповіді чи лекцій таких відомих і заслужених професорів-учених як проф.

Закінчення на ст. 4.

А. Вовк

Оком по пресі

(Мовний порадишник)

Неправильні слова та вислови надруковано в лапках („..."), їхні рекомендації відповідники — **ВЕЛИКИМИ** ЛІТЕРАМИ. Пояснення вжитих скорочень можна знайти перед списком ч. 1 у випуску „МПМ"—3 (13), у *Свободі* з 20. X. 1982.

СПИСОК ч. 5

„біжучі питання" ПОТОЧНІ ПИТАННЯ
„біжучі числа" ПОЧЕРГОВІ ЧИСЛА
„ведучий" ПРОВІДНИЙ
„взглядно" (для анг. or) АБО, ЧИ
„взглядом" (для анг. respectively) ВІДНОСНО
„визов" ВИКЛИК
„відпоручник" ПРЕДСТАВНИК
„все" (для анг. always) ЗАВЖДИ, ЗАВСІДИ
„дублікат" ДУБЛІКАТ (але ДУПЛІКАТОР)
„загрознений" ЗАБРУДНЕНИЙ
„задовольняючий" (з поль.) ЗАДОВОЛЕННЯ, ВДОВОЛЕННЯ, САТИСФАКЦІЯ
„з дому" (про прізвище жінки) УРОДЖЕНА
„зіграти роль" (рос.) ВІДІГРАТИ РОЛЮ
„знести ухвалу" (поль.) СКАСУВАТИ УХВАЛУ
„іноземні мови" (з рос.) ЧУЖІ МОВИ
„керівництво" (для анг. steering wheel) КЕРМО (але КЕРІВНИЦЯ = ЖІНКА КЕРІВНИКА)
„короткотриваючий" КОРОТКОЧАСНИЙ
„ладувати" ВАНТАЖИТИ
„мати уяву" МАТИ УЯВЛЕННЯ
„міжпланетарний корабель" (для анг. space shuttle) /неточно/ ОРБИТАЛЬНИЙ ТРАНСПОРТЕР, ОРБИТАЛЬНИЙ РАКЕТОЛІТАК, РАКЕТОЛІТАК
„міжпростірний корабель" (для анг. space shuttle) /недале/ ОРБИТАЛЬНИЙ ТРАНСПОРТЕР, ОРБИТАЛЬНИЙ РАКЕТОЛІТАК, РАКЕТОЛІТАК
„молодіжний" МОЛОДЕЧИЙ
„на відтинку" У СЕКТОРІ, У ГАЛУЗІ, НА ПОЛІ
„наголовок" ЗАГОЛОВОК
„нап'ятувати" ЗАТАВРУВАТИ, ЗАПЛЯМУВАТИ
„наступство" НАСТУПНИЦТВО (для анг. succession); НАСЛІДОК
„обильний" (з рос.) БАГАТИЙ, ЩЕДРИЙ, РЯСНИЙ, ВЕЛИКИЙ
„обойтний" (з поль.) БАЙДУЖИЙ, БАЙДУЖНИЙ
„однорідний" ОДНОРІДНИЙ
„передшкілля" ДОШКІЛЛЯ
„перекупство" ПРОДАЖНИСТЬ, ХАБАРНИЦТВО
„перепродажувати, перепродавати" вибори ПРОВІДНИЦІ, ПРОВІСТИ ВИБОРИ
„підчинений" ПІДПОРЯДКОВАНІЙ, ПІДКОРЕНИЙ, (в знач. іменника) ПІДЛЯЛІЙ, ПІДВЛАДНИЙ
„позаяк" ОСКІЛКИ, НАСКІЛКИ
„позем" (з поль.) РІВЕНЬ
„пол, „половий" (з рос.) СТАТІ, СТАТЕВИЙ
„попереджувати" (для анг. precede) ПЕРЕДУВАТИ, ЧОМУСЬ
„посуджувати" ЗАПІДОЗРЮВАТИ
„потягнення" (з поль.) ХІД
„потягнути до відповідальності" (з поль.) ПРИТЯГНУТИ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ
„прив'язувати увагу" (до чогось) НАДАВАТИ ЗНАЧЕННЯ, НАДАВАТИ ВАГУ /ЧОМУСЬ/
„примінення" (з рос.) ЗАСТОСУВАННЯ, ЗАСТОСОВАННЯ
„приналежність" (до чого, чого) НАЛЕЖНІСТЬ
„провінціаліст" ПРОВІНЦІАЛ
„провірити" ПЕРЕВІРИТИ
„противоріччя" (з рос.) СУПЕРЕЧНІСТЬ, ПРОТИРІЧЧЯ
„спосібність" СПРОМОЖНІСТЬ, ЗДАТНІСТЬ, ЗДІБНІСТЬ, НАГОДА
„справоздання" (з поль.) ЗВІТ, ЗВІДОМЛЕННЯ
„сторона" (у книжці) СТОРІНКА
„сторонити" (від чогось) СТОРОНИТИСЯ /КОГОСЬ/, ЦУРАТИСЯ, ТРИМАТИСЯ ОСТОРОНЬ /ВІД КОГОСЬ/

Закінчення на ст. 4.

— а за москалями й наші люди кожне латинське Н, отже звук г, який є в нашій мові, називають: ash! Тим то в них Гегель є Гегель, Гайне — Гейне, грецькі слова hyponos, heros — гімн, герой і т. д. Алеж, коли в нас є один і той самий звук, то чому нам не робити тут різниці? Чому не підійти ближче до оригіналу? Чому вводити плутанину в чужі слова, в такі, де є один і той самий звук? Акадємі бачить це й каже: у чужих прізвищах¹⁾ точно одрізняти од h²⁾ (П, 2). Але це також од плутанини нас не улягнє, це більше — плутанину згущує. Річ у тому, що ці дві справи не раз дуже важко відокремити одну від одної, бож багато чужих слів (головно назв) поутворювалися від прізвищ, і, навіки, багато власних імен повстало із звичайних слів. Так, наприклад, за правилами Академії, треба б писати: Агрікола, але — аґрікультура, Порфірогенет, Ангтіаґа, але — генеза, Гальвані, але — гальванізація, Аґатон, але — аґатологія, Гіґант, але — гіґант, Малаґа (місто), але — малаґа (вино) й т. д. Усеузнати цю плутанину може тільки такий вправний закон, який казав би скрізь там у нас писати г, де чується в чужій мові h, писати г там, де чути g (випинати, розуміється, в тих словах, що давно до нас прийшли з церковними книжками), а там, де чути sh. Це ж можна буде в нас тільки тоді перевести, як ми покинемо вже раз заглядати в Європу крізь московські окуляри³⁾.

Вплив законів московської грамматики видно в наших авторів і на відмінні чужих слів. Я маю тут на думці власні йменники на -о. Закінчення -о в іменниках для московської мови — неорганічне, так само, як закінчення -е або -і (Heine, Garibaldi), тим то москалі пишуть їх невідмінними; не відмінюють вони й українських прізвищ на -о, бо це закінчення для їхнього вуха чуже. Воно річ зрозуміла для московської мови, алеж зовсім так незрозуміла для української, що знає йменники на -о, має власні йменники на -о й одмінює їх (тато, Дніпро, Винниченко). Та, ідучи наосліп за законами московської грамматики, українські автори дуже часто не тільки не відмінюють чужих йменників на -о (пор. управи Милану та Ліпнору, повернувшись з Чикаґа, книга Отто — Червоний Шлях II, романи Ахо — Сфр. 78), але часто й українських (пор. Червоний Шлях ч. I за редакцією Г. Ф. Гринько, посмертна виставка картин Олександра Мурашко Ч.Ш. ч. II, стор. 267 й т. д.). А тимчасом, коли ми відмінюємо всі чужі власні ймена відповідно до їх закінчень, що є в нашій мові, як відмінюємо — Цезар (як — лобур), Бретань (як — тьянь), Марсел (як — край) і т. д., то так треба й одмінювати: Брентано (Брентаніа, Брентанові, Брентаном), як: Данилюк, Рікардо (Рікардіа, Рікардові, Рікардом), Чикаґа (Чикаґа...), Мехіко (не — Мексика, як у нас пишуть під московським впливом) і т. д.⁴⁾

Так само московському впливові треба приписати, що в нас не відмінюють деяких імен власних (прізвищ) на а, я, наприклад, Золя,

Вєрга Я, власне, не розумію, чому відмінюють у нас прізвище Петрарка, а не відмінюють тих других⁵⁾ (напр., у С. Сфремо „М. Кошачинський" читасмо: висловивши Золя, Вєрга, стор. 71, зараховую Ібсена, Золя, Толстого...). Що за привилей для чужих йменників на шестелітку, що вони відмінюються, а йменники на а, я, лишаются невідмінними? Немає в нас імен на а, я, немає таких прізвищ (Корбула, Чорнодоль)?

Чим тут зацікавиться пень, коли ми скажемо роман Золя, чи новелі Вєрги? І нічим іншим тут собі пояснити того явища не можна, як тільки тим, що в московській мові такі прізвища пишуться невідмінними! І далі — чому б нам не відмінити чужих прізвищ на двозвук (au, eu — у нас писати треба: ао, ео), також, як Ляндаа (Landau), Нордаа (Nordau) і т. д.⁶⁾

Сюди ж треба віднести знехоту українських авторів, що, за московським впливом ідучи, пишуть невідмінними чужі йменники (в нас вони середнього роду), такі, як: калюта, авто, боро, сіно, барокко, рококо, тельно, фортеп'яно й т. д., вважаючи їх відміню вультарною (відмінюють, мовляв, тільки кушарники!). Не знаю. Як одмінити йменники: тельно, фортеп'яно (московська чи польська перебірка оригінальних слів) — то це не вультарно, коли ж одмінити їх у тій формі, в якій вони дійшли до нас із оригіналу — то це вже вультарність! І що воно таке в мові вультарність, а що не вультарність? Тут рішає одне — чи відмінна таких слів для нашої мови органічна чи ні, чи затримується відмінною пень чужого слова так, що воно перестає бути для нас зрозумілим чи ні — або... чи відмінює це слово москалі чи ні?⁷⁾

Те саме відбувається в формах перетвору деяких чужих слів. На російську мову вплинула тут французька мова, що даєні грецькі й латинські закінчення (напр., на -іа...) поперетворювала на німе (напр., classe...). Таким чином повстали російські форми таких слів, як, наприклад, класе, прогност, діагноз, синтез, аналіз, метод, анекдот і т. д. Побіч того, московська мова полишила багато таких слів у їх первісному (грецькому) вигляді: базис, тезис, оазис, кризис, синтаксис, генезис, злітисис і т. д. — і одні й другі йменники, тому що кінчається в такій формі твердою шестеліткою, — там чоловічого роду, дарма що в латинській і грецькій мові вони жіночого роду. Українська мова здавна, під безпосереднім впливом Заходу, приймала ці слова в жіночому роді, заміняючи грецькі й латинські закінчення (-іа, -уа...) — українськими закінченнями жіночих іменників — а. Таки робом повстали наші форми цих чужих іменників: класа, прогноза, діагноза, синтеза, аналіза, метода, анекдота... база, теза, оаза, криза, синтаксис, генезис, злітисис і т. д. І аналогічно до таких іменників усіх імен — в жіночій (жіночий рід), а не французькій (чоловічий рід) через посередництво московської мови) одже: адреса, сізиса, комода, ...

Закінчення на ст. 4.

ДОРОГІ БАТЬКИ! ЯКЩО БАЖАЄТЕ ЗВ'ЯЗАТИ СВОЇХ ДІТЕЙ З УКРАЇНСЬКОЮ ОРГАНІЗОВАНОЮ ГРОМАДОЮ, ТО ЗАБЕЗПЕЧИТЬ ІХ В УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДНОМУ СОЮЗІ ДУЖЕ ДЕШЕВОЮ ГРАМОТОЮ В КЛАСІ „ТР—65”, ЗА ЯКУ ЗАПЛАТИТЕ ЛИШЕ ОДНУ ВКЛАДКУ — 75 ДОЛ. І ВАШІ ДІТИ БУДУТЬ ЗАБЕЗПЕЧЕНІ НА 1,000 ДОЛ. ДО 23-го РОКУ ЖИТТЯ. ПІСЛЯ 23-го РОКУ ЖИТТЯ ЦЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АВТОМАТИЧНО ЗРОСТАЄ ДО 5,000 ДОЛ.

Українік в Головному музеї мистецтва в Атланті

Стоять (зліва) Оріса Палюх-Фішер і Лариса Барабаш

Виставка українського народного мистецтва, головний вишків і писанок в Головному музеї в Атланті, Джорджія, що відкрилася 9-го березня, триватиме до 22-го квітня д.р.

Темою виставки є українське мистецтво і історія мистецької творчості українського народу, з особливим висвітленням різниці між історією і народною культурою українського і російського народів. Виставку влаштував декоративний відділ музею, куратором якого є Доналд Пієрс, а асистент — Елізабет Баккетті. З української сторони ініціатором є Лариса Барабаш-Темпл і Оріса Палюх-Фішер.

Лариса Барабаш-Темпл, віцепрезидент Асоціації Українців Джорджії, вже від довгих років активно працює одночасно в американських і українських, головним мистецько-культурних установах. Своєю долготривалою працею в „Атланта Арт Кансел“ вона здобула численні особисті прикмети, а з тим і прихильників для української справи. Як член української спільноти, вона старалася підсумовувати всю свою працю для добра України. Її місце культурних і товариських зустрічей чужинців, головним, до теми української проблематики, як наприклад, влаштований свого часу показ українського мистецтва, який відвідали понад сто осіб (в тому з 20-ти консулянтів). Все це сполучене з викладами про українську культуру й історію.

Оріса Палюх-Фішер, професійний декоратор, основниці Відділу Союзу Українок в Атланті, також дуже активна в Асоціації Українців Джорджії і в американських мистецьких виробів і старинних музейних експонатах, своїми особистими зв'язками й вмінням з'єднала ввічливість чужого, неукраїнського світу для українців.

Календар подає також імпресії, які будуть в той час відбудуватися. Писання писанок 8-го квітня, о год. 2-й по полудні (Приней Гарасимук, Ірина Чорна-Андрей, Оріса Палюх-Фішер, Лариса Барабаш-Темпл). 10-го квітня цілий день бандіст-виртуоз Юлія Китаєвська буде грати на бандурі в головному Атріум музею. Крім цього, будуть постійно висвітлювати відповідні фільми.

Музейна крамниця має до цієї теми різні книжки, картки, афіші, знімки і т.п. В цілій едукативній програмі є навітено теперішнє положення України і народної української творчості. Експонати доставили, крім організаторів Лариси і Оріси, Ярус Гайдук, Тана Бойшун та Софія Ковальська з Торонто. При організуванні допомагали Ірина Боняк і Ярослав Падучак. При розшуках матеріалів працювали теж Борис Потапенко і Марта Крайш Барабаш. Лього виставки є тризуб.

ФУНДАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ВІЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ЗАСЛУГОВУЄ НА ВАШУ ВСЕБІЧНУ ПІДТРИМКУ!
UFU Foundation, Inc.
203 Second Avenue
New York, N.Y. 10003

Тана Бойшун

MUSICUS BORTNIANSKII ЄРУСАЛИМСЬКА УТРЕНЯ

МИРОНА ФЕДОРОВА у виконанні хору „МУЗІКУС БОРТНЯНСЬКИЙ” під диригентурою МИРОНА МАКСИМІВА.

Управа організації „Музікус Бортнянський” повідомляє всю українську громаду, що уже є на продаж їхня перша платівка

„Єрусалимська Утреня”

Мирона Федорова

награна Канадським радіо СБІСІ. Ця платівка — це перша з ряду платівок, що „Музікус Бортнянський” присвячує Тисячоліттю Хрищення Руси-України.

Платівку можна замовити виславляючи „чек” або „монеї ордер” на суму \$10.95 за платівку, а \$2.50 за пересилку і опаккування на адресу:

MUSICUS BORTNIANSKII (TORONTO)

191 Lippincott Street

Toronto, Ontario, Canada M5S 2P3

Напередодні 75-ліття Товариства Українсько-Американських Горожан у Філадельфії

Кожна українська суспільно-громадська організація заснована тут, на прибережній батьківщині — в ЗСА, — мала і має свої спеціальні цілі до досягнення, які є для добра і зорганізованого членства в цій організації і в корись української спільноти. Такою громадською організацією на протязі 75-ти років було Товариство Українсько-Американських Горожан у Філадельфії. Дня 22-го серпня 1984 року ми на 75 років від установчих зборів цього найстаршого громадського Товариства, відомого не тільки на терені міста „Братньої любові” — Філадельфії, але у всій Америці.

Коли заглянемо в статут цієї організації, то побачимо, що організатори ставили собі великі цілі й завдання своїм членам і вірили, що своїм прикладом спонукають членів української спільноти до активної праці на громадському відтинку. Така цілі, як ширення освіти між українцями, братське співжиття, виховання членів на чесних громадян, розвивання почуття особистої гідності, солідарності і громадської свідомості членів, — були на порядку денному цього товариства. На протязі 75-ти років це товариство виконувало свої обов'язки супроти своїх членів та української громади.

Товариство є власником дому, який має бути нашою українською національною твердинею, в якій скупчувалася вся діяльність нашої громади. В цьому Народному домі мали свої домівки різні громадські організації й установи: читальня, бібліотека, Рідна Школа, дитячий садок, апотерські турки, театр, спортивні об'єднання та інші. З приміщення цього дому користувалися також і братські організації такі, як відділи Українського Народного Союзу, Українського Братського Союзу і СУК „Провидіння”.

В цьому домі постанала фінансова установа „Українська Шадня”. Організатори цієї економічної одиниці були переконані, що тут, у країні нового поселення, наша економічна спроможність дуже велика, бо тут виключно і всеціло на її жертвенності побудована вся наша громадська, культурна, політична й допоміжна діяльність.

Коли сьогодні глянемо на цю колишню громадську твердиню всього українського життя з перспективи 75-ти років, то мусимо сказати, що ця українська громадська установа, члени якої були ініціаторами тут майже всіх починів у громадському й політичному житті, вже багато років не може виконувати тих завдань, для яких була створена.

Іван Кедри
ЖИТТЯ — ПОДІЇ — ЛЮДИ
СПОМИНИ ТА КОМЕНТАРІ
Ціна: \$21.25 з пересилкою.
Мешканці стеють Нью Джерзі зобов'язані 6% ставкового податку.
SVOBODA BOOK STORE
30 Montgomery Street
Jersey City, N.J. 07302

Володимир Янів

Українська Вільна Академія Наук у США

Список Жертвodawців, які зложили свої пожертви на Академію — як невідлучний вінок на могили

бл. п. Ольги Баранник

1. Олена Качала	\$25.00
2. Дарія Горняквич	20.00
3. СУА в Кергонсконі	15.00
4. Олег Волосинський	15.00
5. Ольга Денисенко	15.00
6. І. О. Коронький	10.00
7. Е. Пушківський	10.00
8. С. І. Р. Барановський	10.00
9. М. І. С. Барусевич	10.00
10. М. Аврамчук	10.00
11. О. Стасюк	10.00
12. Г. Хамула	10.00

Управа УВАН у США щиро дякує жертвodawцям і висловлює глибоке співчуття Родині Покійної.

Клуб Сеньйорів у Нью Йорку обрав нову управу

Учасники зборів реєструються у О. Соневицькій.

Нью Йорк, (О.С.) — У неділю, 3-го березня ц.р., відбулися тут в аудиторії школи св. Юра Загальні збори Клубу Сеньйорів з таким денним порядком: відкриття, вибір президії зборів; вибір Номінаційної комісії; прочитання протоколу з попередніх зборів; звітування членів уступаючої управи; звіт Контрольної комісії і ухвалення абсолютної управи; вибір нової управи; вільні внески та закриття зборів. На зборах було 70 членів. Збори відкрив голова д-р М. Шинто та попросив о. митрата І. Ткачука провести молитву. Вставши з місця, присутні хвилиною мовчання вшанували померлих членів: Василя Ломагу, Богдана Березу, Маріана Корочка, М. Лавренка, Івана Керницького, Е. Ярославського.

Прелісником зборів обрано радника Богдана Ластовського, секретарювала Володимир Палюх. Голова, подякувавши за вибір, повідомив, що Клуб Сеньйорів засновано при „Самомочі” ще в 1971 році. Довгий час Клуб проявляв слабку діяльність, але завдяки Лідії Савойці, яка вкладає багато праці, енергії і самопожертви для нашого Клубу, він розвивався.

Потім Андрій Терпак прочитав звіт з попередніх Загальних зборів, який прийнято без змін. Голова М. Шинто звітнував, що було 8 засідань у 1983 році. Він мав пропозиції, але вони не здійснилися, головним чином тому, що не було місця. Де сеньйори могли б сходитися. Були дві прогулянки до Українського Інституту Америки і до Бавнд Брук. Прогулянка до Вашингтону не відбулася, бо зголошалося замало людей, а місто дає автобус, якщо є 45-50 осіб. Він подякував Лідії Савойці за її велику допомогу, і секретареві І. Тропакові, який, заступаючи хворого скарбника, прочитав фінансовий звіт за 1983 рік.

Потім прелісник попросив до слова Лідію Савойку, яка вклала так багато часу і праці для допомоги сеньйорам, і якій належить особливе признание. Л. Савойка відповіла, що вона не заслуговує на такі похвали і в свою чергу подякувала Ользі Соневицькій, яка

завжди була готова допомогти.

У дискусії М. Левинцев говорив про домішку для сеньйорів і заважав, що добре було б, якби був хтось, хто міг би давати різного роду поради сеньйорам. Р. Крупка поручав більшу працю для сеньйорів. Я. Чубата порадила, щоб в Клубі Сеньйорів завести телефон, а також давати більше повідомлень у пресі. На це відповіла Л. Савойка, що в Українському Інституті Америки є окремий телефон, можна телефонувати 24 години на добу на число 772-8489, розповісти про свої проблеми і отримати відповідь. До цього прелісник додав, що „Самомочі” урядє п'ять днів на тиждень від вітвірка до суботи, включно, від 10-ї год. до 3-ї по полудні, М. Шинто приходить до „Самомочі” у вітвірки і четверги і там дає поради і допомогу сеньйорам.

Голова Контрольної комісії інж. Р. Раковський запропонував ухвалити абсолютну уступаючу Управу, що присутні одностайно схвалили.

В імені Номінаційної комісії О. Соневицька прочитала листу членів вибраних до управи: д-р Роман Осінчук — голова; Степан Крижанівський — заступник голови; д-р М. Шинто — заступник голови і референт інформації, поради і зв'язку з містом; Ірина Юрчик — секретар; Ю. Костів — скарбник; члени управи: Михайло Головей, Іван Кедрин, Роман Раковський, Осп Серна, Ольга Соневицька, Анна Зелик, Тимін Шевчук, Андрій Терпак. Координатор п.п. Лідія Савойка.

Новобраний голова подякував за довіру і заявив: „Я прийняв цей обов'язок, бо я був і тепер хочу бути в громаді. Дякую тим, що допомогли морально. Подавайте і далі свої ідеї. Нам невідно спочивати. Як буде домішка, будемо зустрічатися раз на тиждень”. Він подякував Л. Савойці, що має охоту і змогу допомагати сеньйорам.

Прелісник Б. Ластовський закрив збори і попросив о. митрата І. Ткачука провести молитву.

За часом, кавою і солодким це довго сеньйори обмінялися думками.

Відбулися Загальні збори

Відділу ОДВУ ім. О. Ольжича

Чикаго, Ілл. (ПС ІСНО). — В суботу, 25-го лютого ц.р., відбулися тут Загальні збори 2-го Відділу Організації Державного Відродження України, ім. Олега Ольжича. Збори відкрив діючий голова д-р Іван Лисейко, вітаючи численно зібраних членів місцевого Відділу ОДВУ. На пропозицію Юліана Юринця, Збори вибрали президію в складі: інж. Василь Нагірняк — голова і Карло Крайник — секретар. За уступаючу управу звітнував д-р Іван Лисейко, який представив світлі і тіні дворічної діяльності Відділу ОДВУ в Чикаго. За Контрольну комісію звітнували інж. Юрій Данишин та інж. Юрій Артюшенко.

Над звітним управу вив'язалася конструктивна дискусія, в якій забирали слово ряд присутніх членів. Після дискусії на пропозицію Контрольної комісії Загальні збори ухвалили абсолютну уступаючу управу.

На внесок Андрія Іваніва Збори вибрали нову управу Відділу в складі: почесні голови — інж. Степан Куропов і інж. Ю. Артюшенко; Ю. Юринцев — голова, Андрій Іванів — заступник голови, К. Крайник — секретар; Петро Патуляк — касир і Степан Паньків — організаційний референт. Члени управи: Любомир Кузик, проф. Юрій Яримович, д-р Володимир Федінич, д-р Володимир Жестемський, мгр. Микола Яш-

ко, Василь Бортняк і Василь Мудрий. До Контрольної комісії увійшли: інж. Ю. Данишин, Степан Касіян і д-р І. Лисейко. Товариський суд: інж. В. Нагірняк, Ілля Павліш, Степан Шумський, д-р Петро Остапчук і Михайло Медведський.

В заключному слові ново-вибраний голова Ю. Юринцев, подякувавши Зборам за вибір та довіру, закликав всіх до співпраці та активізації нашого Відділу як на внутрішньому, так і на зовнішньому відтинках громадської праці. Ю. Юринцев пригадав, що ОДВУ зроджена в роки духовного напіння української національної спільноти, яка гостро і болюче пережила втрату своєї державності. Вона стала прапором носимим сучасного українства на вільній землі Америки, була і є відданим амбасадором відновлення української незалежності держави.

ОДВУ з гордістю дивиться на своє минуле, на пройдені шляхи свого бурхливого життя, стоячи впродовж славної п'ятдесятирічної діяльності на світоглядних позиціях нахативнішого українського руху нашого століття. ОДВУ як завжди, так і надалі лишається чужиним та ідейним відданим запіллям українського націоналістичного руху.

Загальні збори закрив інж. В. Нагірняк, після чого привітали продовжували дружню гутірку до пізнього вечора.

Померла св. п. Ольга Баранник

Кергонскон, Н. Й. — У середу, 7-го березня, ц.р., несподівано і раптово померла тут Ольга Баранник, з дому Люся Захарівнич, св. п. О. Баранник прибула з родиною до Америки, до Бостону, в 1951 році, і в тому ж році вся родина вписалася в члени УНСОУ. В 1952 році вона стала членкою СУА, а в 1963 році

першою головою новозаснованого 79-го Відділу СУА і була нею дві каленції. Покійна залишила чоловіка Андрія, дочку Галину та дельну рідню.

Похоронена св. п. Ольга Баранник на цвинтарі в Кергонсконі.

Св. п. О. Баранник належала до 88-го Відділу УНСОУ в Кергонсконі.

Вшановуючи пам'ять

бл. п. Іванни Стрільбицької

замість квітів, складаємо 50.00 доларів

на ПАТРИАРШІЙ ФОНД.

Зі співчуттям —

Анна і Степан СЕКРЕТА

бл. п. фармацевт і художник

ЛЕОНІД Я. ПАПАРА.

ПАНАХИДА відбулася в четвер, 8-го березня ц.р. Похоронна відправа в п'ятницю, 9-го березня в українській православної церкві св. Юрія Переможця в Мінеаполісі. Похований на цвинтарі Сан Сет Меморіал Парк в Мінеаполісі.

В глибокому смутку: БОГДАН ПАПАРА і МІРА ТРОЯН — племінники, ТЕОФАНІЯ ІГЕНАДІЙ САГАЯ — шагря, ОЛЬГА і МИКОЛА СВИСТУН — онікуни і

Управа Товариства Прихильників УНР

в Мінеаполісі — Сейнт Полі

Ділимося сумною вісткою,

що дня 17-го березня 1984 року

з Болі Всевишнього відійшла у Вічність

на 24-му році життя

наша Найдорожча

ДОНЕЧКА і СЕСТРА

бл. п.

ДАРІЯ РОМАНЧАК

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися у вівторок, 20-го березня 1984 р. з церкви Боговляння

Господнього на цвинтар Holy Sepulchre в Рочестері, Н. Й.

У глибокому смутку:

мама — СТЕФАНІЯ

батько — ПАРВОН

брат — МИРОН

і Родина в Америці

(Пітсбург) і в Україні

Увар! НОВЕ ВИДАННЯ Увар!

ІЛЮСТРОВАНА БІБЛІЯ ДЛЯ МОЛОДИХ

Старий і Новий Завіти

Унікальна книга має:

Розмір: 10 x 7 1/2. Стор.: 520. Тверда обгортка. Мали.

Кольорові ілюстрації. Ціна: 20.00 дол.

Мешканці стеють Нью Джерзі зобов'язані 6% ставкового податку.

ЗАМОВЛЯТИ:

SVOBODA BOOK STORE

30 Montgomery Street • Jersey City, N.J. 07302

Ми всі...

Закінчення зі ст. 2

мирували голод булочками й кавою під час праці, але я не пригадую, щоб я почувала велику втому.

І так на протязі чотирьох з половиною місяців працювали ми, як в зачарованому колі. Хоч це був порівняно дуже короткий період існування молоді держави, мені й до сьогодні здається, що це було дуже довго: адже все праця, події й переживання займали б багато років у нормальних обставинах.

Згідно з вислідами виборів до першого Союму Карпатської України, 12-го лютого 1939 року, коли 98 відсотків виборців заявили за урядом прем'єра о. Августина Волошина, 14-го березня 1939-го року цей великий син Закарпаття виконав волю свого народу й проголосив у Хусті Карпатську Україну суверенною, ні від кого незалежною державою українського народу.

Здобута воля була вислідом великих зусиль 20-річної боротьби в рамках Чехо-Словацької республіки за українське Закарпаття, боротьби з сильним русофільським рухом, штучно підтримуваним чеським урядом, згідно з політикою „Діли й пануй“, яка провалилася, коли 27-го жовтня 1938 року викрито зраду прем'єра, русофіла Андрія Бродія, на користь Угорщини й арештовано його, а на прем'єра призначено о. А. Волошина й передано владу в українські руки.

Після цього почалося загальне прозріння. Багато карпаторосів з молодшої генерації зрозуміли облудну політику чехів і баламучення в русофільських школах під плащом карпаторосів. Вислід був такий, що навіть такі вже відомі поети-карпатороси, як Андрій Карабелеш та Іван Патрус-Карпатський оголосили себе публічно українцями й свої твори почали писати українською мовою.

Та не тільки в Карпатській Україні, але взагалі в світі загворили на повний голос про українське питання. Канадський посол В. Гейгорт вже в січні 1939 року домагався в канадському парламенті скликання світової конференції для розглянення українського питання. Він відчитав декларацію, щоб з етнографічних українських земель була створена суверенна українська держава і щоб ті території, що перебувають під ворожими режимами, були об'єднані в одну українську державу.

На жаль, у березні 1939 року, справа Карпатської України була вирішена дуже трагічно. Гітлер й Муссоліні віддали її знову на поталу малярам. І радісна вістка про проголошення самостійності Карпатської України 14-го березня 1939 року пролунала під гуркіт гармат і клекіт скорострілів з боку ворожих українці сусідів, які із загартуванням наміром вирушили військами на шойно створену самостійну державу. І так, як колись Крутанці боронили Київ, так Карпатські Січовики, в ряди яких пішла студентська молодь, поспішали боронити Хуст, де саме засідав перший Союм Карпатської України. 15-го березня 1939 року. Народжена воля не здалася без боротьби, а впала за дорого ціну крові, бо влада Карпатської України не скапітулювала перед значно сильнішим ворогом й проголосила оборону війну, хоч знала, що на перемогу не було надії.

Карпатська Січ — це перша армія, що дала активний спротив окупантові тоді, коли така добре озброєна держава, як ЧСР, піддалася німцям без одного пострілу.

Проллята кров карпатських бійців та однодушна постава Союму раз за назавжди засвідчили перед світом, що Карпатська Україна є і залишиться українською землею. Ці воїни ще раз дали блискуче підтвердження Актові 21-го січня 1919 року, коли 420 делегатів Народної Ради Закарпаття винесли рішення про з'єднання з Українською Народною Республікою й стали реально на шлях соборності. І так, а не інакше розуміли тоді й сьогодні всі закарпатці цей великий державницький зрив, бо всі події, що довели до березневого акту, проходили в соборницькому дусі, як про це поетично висловився поет Федір Моріш-Босвір:

„Ти подихом правди розвіяв тумани,
з-над синіх просторів Карпат і степів,
і крикнув: все наше — Ужог і Бережани,
наш Ужгород, Київ, Полтава і Львів“.

ПОВІДОМЛЕННЯ Адміністрації „Свободи“

ПОВІДОМЛЯМО ВСІ ОРГАНІЗАЦІЇ
І ПОДИНОКІ ОСОБИ.

ЩО АДМІНІСТРАЦІЯ

НЕ БУДЕ ПОМОЩУВАТИ ЖАДНИХ
ОГОЛОШЕНЬ

якщо попередні рахунки
НЕ БУДУТЬ ВИРІВНЯНІ

Окремих листів в тій справі не будеться
відповідати.

ВСІ РАХУНКИ МУСЯТЬ БУТИ ЗАПЛАЧЕНІ
ДО 15 ДНІВ ВІД ДНЯ ПОЯВИ.

Now available

THE GREAT FAMINE IN UKRAINE: THE UNKNOWN HOLOCAUST

Compiled and edited by
the editors of
The Ukrainian Weekly
Published by
the Ukrainian National Association

Featuring:

DR. OMELJAN PRITSAK: Foreword

DR. JAMES E. MACE: The man-made famine of 1932-33: what happened and why

DR. MYRON B. KUROPAS: America's "Red Decade" and the Great Famine cover-up

MARCO CARYNNYK: Malcolm Muggeridge on Stalin's famine: "deliberate" and "diabolical"

starvation

EYEWITNESS RECOLLECTIONS

DISSIDENTS ON THE FAMINE

Available only from SVOBODA PRESS, 30 Montgomery St., Jersey City, N.J. 07302

Price:

19 copies \$3.00 per copy, plus \$1.00 postage and handling per order
10-19 copies \$2.50 per copy, plus \$2.00 postage and handling per order
20 or more copies \$2.50 per copy, plus \$3.00 postage and handling per order

ALL ORDERS MUST BE PREPAID. MAKE CHECKS PAYABLE TO SVOBODA PRESS.

Мешканців стеату Нью Джерсі зобов'язує 6% ставкою податку.

THE GREAT FAMINE IN UKRAINE: the unknown holocaust

Народне...

Закінчення зі ст. 2

є втягнене до університетських студій. Тому легко було вивчити його чи то при допомозі гонимого крута, чи то зарисовуючи готові форми. Та українська кераміка має свої форми, випрацьовані тисячоліттями; отже любителі кераміки стали її вивчати; тепер уже маємо талановитих керамікарів і керамікарів в обох країнах — Канаді й Америці. Вони виконують кераміку і навчають амасторів цього мистецтва. В Канаді над керамікою працює Н. Манастирська з Едмонтона, Людмила Сумих з Торонто, а в Америці — Наталка Кормелок із Вашингтону, Слава Геруляк із Нью Йорку та інші.

Новиною нашого виробництва є Трипільська кераміка, покрита білою або чорною поливою. Вона опирається на знахідках трипільської кераміки, що має певні форми, взяті з Греції. На жаль, дуже рідко наслідують ці форми, а звичайно покриваємо трипільськими формами готові форми.

Ми, що живемо у вільному світі, також намагаємося бути такими ж вільними. Може трапитися, що підприємця людина із капіталом може знехтувати правилами і подати широкій публіці „веселу підміну“ виробів народного мистецтва (халтури) що кидатися в вічі. Наприклад — „вишиванка“ порцеляна. З малою похвалою вона дійшла у нашому суспільстві до широкого попиту, що його задовольняють кілька підприємств. Це виробництво розгортається і впливає поруч загальноприйнятій нормі і досягнуло вже великого злету. У країнах вільної конкуренції ви не можете протиставити такому виробництву, хіба тільки впливати на смак покупців.

Подібна ситуація є з румунськими блозками. Румунія, як знаємо, вже в самих початках свого державного існування кинулася на використання свого вишивкового амініа. Вона продукує багато вишивок на бурчунку; між ними — майстерно виконані блозки до спідниць. У них є особливий крій і взори, а головне матеріал бурчунк, що спеціально кваліфікує їх як румунські. І наші жінки, не відірвані від їх від наших українських, купують їх і носять як святкових нарядів, як виступи в хорах чи ансамблях, для участі в делегації, чи просто, щоб заманіфестувати себе у вишивці. Часто жінки не дають себе переконати, що це румунська блозка, яка не тільки виконана в чужій країні, але і її крій виконання випливає з чужого для нас ґрунту й настанови. І хоч рівночасно на ринку є українські блозки, доволі добре запропоновані й виконані в УССР і навіть дешевші від румунських, то вони не переконують українців. Мовляв, менше вишити, як ті румунські... Знов перед нами велике завдання — з'ясувати класичний стиль української сорочки, на тлі якої побудована українська блозка.

Ці завдання поставила перед собою Рада Культури при СКВУ, де авторка цієї статті репрезентує українське народне мистецтво. Сама Рада не може багато зробити, не маючи відповідного апарату і преси. Дотепер її заходи розбивались об комунікаційні труднощі в тих ділянках. Та тепер є вже кращі шляхи для усвідомлення певних завдань. З хвилиною, коли при референції народного мистецтва Світової Федерації Українських Жіночих Організацій (СФУЖО) подала Комісія, з Наталкою Даниленко на чолі, яка гуртуватиме знайомих поодиноких діянок, тоді цей осередок зможе висловлюватися про певні явища, патронувати виставкам чи звертати увагу нашого суспільства на певні осередки.

Дереворізьба мало де виконується. Єдиний Український Музей у Нью Йорку провадить курси дереворізьби для хлопців і дівчат. Уміння це вийшло від скульптора Михайла Чернєвського, що закінчив різьбарську школу в Коломиї. Він підучив кілька інструкторів, що тепер продовжують його роботу; цього вміння могли б вчити також інші музеї.

Як бачимо, поодинокі діянки доволі добре опрацьовані. Писанка/вишивка є на висоті; депо слабше опрацьована кераміка; слабо опрацьоване ткацтво; а дереворізьба шойно по-

чинає діяти. Можна сказати, що зроблено багато, коли взяти до уваги наші можливості. Ми ж відірвані від рідного ґрунту і часто не можемо зачерпнути із зразків. Та важливий факт, що маємо між собою знавців і вмисмо з їх знання користатися.

Шоправда, в нас на поселення немає ні однієї школи домашнього промислу, як це є в Україні; це ставить народне мистецтво „звільни“ у вигідне положення. Вони мають вивчених фахівців, що експериментують у народному мистецтві і можуть досягти в ньому небувалих вершин. На жаль, вони це рідко виконують. Тільки тоді, коли треба заблизити перед світом з якоїсь пропагандивною нагоди, тоді школи прикладного мистецтва готують якусь спеціальну виставку, або будинки/моделі підготують якісь спеціальний показ моди. А звичайно їхня продукція пливе в межах поміж плямю праці, а не надто високими вимогами широкого загалу.

Ми, що живемо у вільному світі, також намагаємося бути такими ж вільними. Може трапитися, що підприємця людина із капіталом може знехтувати правилами і подати широкій публіці „веселу підміну“ виробів народного мистецтва (халтури) що кидатися в вічі. Наприклад — „вишиванка“ порцеляна. З малою похвалою вона дійшла у нашому суспільстві до широкого попиту, що його задовольняють кілька підприємств. Це виробництво розгортається і впливає поруч загальноприйнятій нормі і досягнуло вже великого злету. У країнах вільної конкуренції ви не можете протиставити такому виробництву, хіба тільки впливати на смак покупців.

Подібна ситуація є з румунськими блозками. Румунія, як знаємо, вже в самих початках свого державного існування кинулася на використання свого вишивкового амініа. Вона продукує багато вишивок на бурчунку; між ними — майстерно виконані блозки до спідниць. У них є особливий крій і взори, а головне матеріал бурчунк, що спеціально кваліфікує їх як румунські. І наші жінки, не відірвані від їх від наших українських, купують їх і носять як святкових нарядів, як виступи в хорах чи ансамблях, для участі в делегації, чи просто, щоб заманіфестувати себе у вишивці. Часто жінки не дають себе переконати, що це румунська блозка, яка не тільки виконана в чужій країні, але і її крій виконання випливає з чужого для нас ґрунту й настанови. І хоч рівночасно на ринку є українські блозки, доволі добре запропоновані й виконані в УССР і навіть дешевші від румунських, то вони не переконують українців. Мовляв, менше вишити, як ті румунські... Знов перед нами велике завдання — з'ясувати класичний стиль української сорочки, на тлі якої побудована українська блозка.

Ці завдання поставила перед собою Рада Культури при СКВУ, де авторка цієї статті репрезентує українське народне мистецтво. Сама Рада не може багато зробити, не маючи відповідного апарату і преси. Дотепер її заходи розбивались об комунікаційні труднощі в тих ділянках. Та тепер є вже кращі шляхи для усвідомлення певних завдань. З хвилиною, коли при референції народного мистецтва Світової Федерації Українських Жіночих Організацій (СФУЖО) подала Комісія, з Наталкою Даниленко на чолі, яка гуртуватиме знайомих поодиноких діянок, тоді цей осередок зможе висловлюватися про певні явища, патронувати виставкам чи звертати увагу нашого суспільства на певні осередки.

Дереворізьба мало де виконується. Єдиний Український Музей у Нью Йорку провадить курси дереворізьби для хлопців і дівчат. Уміння це вийшло від скульптора Михайла Чернєвського, що закінчив різьбарську школу в Коломиї. Він підучив кілька інструкторів, що тепер продовжують його роботу; цього вміння могли б вчити також інші музеї.

Як бачимо, поодинокі діянки доволі добре опрацьовані. Писанка/вишивка є на висоті; депо слабше опрацьована кераміка; слабо опрацьоване ткацтво; а дереворізьба шойно по-

Щадіть і позичайте в своїй українській фінансовій установі, в КРЕДИТІВЦІ СВ. АНДРІЯ в Савт Бавнд Бруку, Н. Дж., де можна позичати на різні потреби на вигідних умовах, та ошаджувати на майбутнє забезпечення через „ІРА“.

Канцелярія кредитів, яка знаходиться на вулиці Церкв. Пам'ятки відкриті від понеділка до п'ятниці, від 10-го до 3-го пол. Крім того в четвер ввечері від 6-го до 8-го, а в суботу від 10-го до 12-го пол. дня.

ПАМ'ЯТАЙМО, ЩО НАША СИЛА В НАС САМИХ! Тел.: (201) 469-9085

Ювілей актора українських театрів В. Королика

Часто зустрічаємо на сторінках нашої преси статті, в яких автори згадують про байдужість наших поселенців до свого театру. Втримати при житті свій театр — це коштозна справа, яка вимагає меценатів і посвяти акторів.

Ми вшановуємо людей за їхню працю: військовиків, науковців, політиків, церковних і суспільно-політичних, але, рідко коли заслуужених працівників нашого театру. Українські актори — це патріоти-пропагатори українського минулого, це скоморохи, як Сковорода, які за свої виступи, часто по падали до тюрем окупантів.

Наші театри в Західній Україні, за малими винятками, були стаціонарні. Короткий час були також „мандрувальні театри“, які серед невідрадних умов обслуговували українські міста, містечка й села. Часто було так, що наші актори голодували. Взямо було найприкраще, бо вистави треба було ставити в неопалених читальнях.

Коли поставимо собі питання, чому члени українських театральних одиниць пішли на таку невигідну працю, то, мабуть, найкраща відповідь буде, що ті люди були й залишилися українськими патріотами, пориваючи за собою молоді, вказуючи їм шлях визвольної боротьби. Це були воїни без шабел. Їхнє слово було гостріше від зброї, і воно доходило до душі і серця наших молоді, збагачуючи когорти молодих українських патріотів.

На Східній Україні москосько комуністичний режим знав, що український театр „Березоль“ під керівництвом Леся Курбаса і його співпрацівників — М. Куліш, Й. Гіряк й інші, — були дуже небезпечними для режиму. Із усіх арештованих і висланих на заслання в Сибір. Єдиному маестру Йосифові Гіряку вдалося по довгих мукх вийти швидко, з великими перешкодами й небезпеками, завдяки війни. Курбаса й Куліша знищили як небезпечних „ворогів народу“.

Польська окупаційна адміністрація ставила перешкоди українським театрам, часто не давала дозволу на деякі вистави, головним з історично тематичною, цензурною одночасно театральні підручники, та перешкоди ревізії театральних гардеробів і при тому заарештовувала акторів.

Молоде українське покоління, що народилося під час або після Другої світової війни, напевно, не уявляло собі праці українського театру й тих невідрадних умов, серед яких прийшлося працювати людям, які посвятилися українській сцені. Тим, хто цікавиться життям українських акторів і українського театру, раджу прочитати „Спомини Йосифа Гіряка“. Актори українських театрів були і є такими самими героями української нації, як і всі інші борці. Мета наших акторів та сама, що й інших патріотів. Коли зайшла потреба боронити батьківщину зі зброєю в руках, актори були в військових рядах. Для прикладу, маестро Йосиф Гіряк був молодим воєнком в Українській Галицькій Армії в 1918-19 роках, та рід інших. Багато акторів були в „Дивізії Галичина“ і УПА. Про їх число розкаже наша історія.

У Нью Йорку гурт людей, які оцінюють працю українського театру й працю українських акторів, створили Комітет, який очолює д-р Володимир Заньків, для вшанування актора українських театрів Володимира Королика з нагоди 75-ліття його народження. Зустріч з Ювілятом відбулася 17-го грудня 1983 року в Українському Спортовому Клубі в Нью Йорку.

В день народження Ювілята, 17-го грудня 1983 року, при численній участі приятелів; знайомих і шанувальників театру й акторів, відбувся ювілейний концерт.

Володимир Королик був актором першого положення, д-р Юрій Шерех, гострий критик, у своїй рецензії

Володимир Королик

Володимир Королик в ролі поета в п'єсі „Голод“ автора Б. Бойчука, постановка В. Лисняка.

організаціям; 25 і 50-літньої праці для народу. Знаю одного діяка, що він справляв хорові ювілей, з нагоди 36 і півроку. Питано, що то за такий номер 36 і пів — дістав відповідь, що ніхто не зробив ювілей 35-річний, то це спізнаний ювілей! Сьогоднішній ювілей — це святкування 75-ліття колеги Володимира Королика, нашого ювілята, актора українських театрів. Бути актором українських театрів не було легко. Тоді, коли актори інших націй, державних, — це певного рода еліта, це люди, що жили в достатках і мали признание публіки, наші актори не мали в Галичині сталого місця побуту, вони переїздили з місця на місце. Чи, може, це були погані актори, якщо мусити, як цитати, гідити й заробляти на прожиток, на декоратив, на харчі? Ні! То були добрі актори! Коли ми в Німеччині приїхали з музичною комедією „Я і моя сестра“ з Регенсбургу до Мюнхену, на Фрайман, тоді диригент Володимир Блавацький призначив два ряди для німецьких акторів, які виявили охоту бути на нашій виставі „Я і моя сестра“. Ця вистава, „Meine Schwester und Ich“, була добре відома німецьким акторам, вони це саме грали, знали п'єсу напам'ять. По виставі висловили німецькі актори з режисером на сцену й гратувалися їм: „Herr Meister, das war ausgezeichnet“. Актор Роман Тимчук розказав про різного роду пригоди наших акторів, як Миколи Бенцеля, визначного українського актора, Івана Рубчака, з якими працював В. Королик і багато інших.

Михайло Івасюка, який працював шість років з Ювілятом від керівництвом В. Блавацького в тому самому театрі у Львові, прочитав привіт від Об'єднання Мистців Української Сцени — „ОМУС“, за підписом голови Левчицького й товаришів, від актора Степана Крижанівського, який не міг бути на цьому святі, й привіт від д-ра Заліського з Філадельфії.

Потім наступний бесідник, актор Володимир Лисняк, сказав, що йому було дуже мило працювати з актором Короликом в п'єсі „Голод“ Богдана Бойчука, тому що це — професійний актор, що добре знав свою професію. У Королика не було шаржування, не було зайвих рухів руками, він усі рухи робив так, як годиться правдивому акторові. Відтак автор п'єси „Голод“ Б. Бойчук розповів, що він знав Королика не так близько, але коли режисер В. Лисняк ставив його п'єсу „Голод“, то в праці над п'єсою „Я близько познав, як актора в ролі Поета. Я був захоплений відтворенням цієї ролі. Такі взаємини, які були між нами, лишаються назавжди й за виконання цієї ролі я дякую Володимирові Королику й дякую тепер у його ювілейний день“.

Володимир Королик вступив до театру Йосифа Гіряка разом з Степаном Крижанівським в 1929 році у Львові. Його акторське амбула — характерний актор. В тому театрі він грав „Подорожного“ в п'єсі „Казка старого млина“ і „Задуманий день“ Германова. В театрі „Заврага“ — Овідій „Кво Валіс“, „Кому грішеш“, „За друзі своя“, „Ой, Морозе-Морозенко“, „Лисаріє“, „Голгота“, „Маріус“, „Святе полум'я“, „Лисаріє слави“, „Маруся Богуславка“, „Слово о Полку“, а в театрі Тобілевича: „Гріх“, „Ніздра“, „Ніздра“, „Гетьман Дорошенко“, „Мотря“ Войнаровського й „Пугря“ у Львівському театрі: „Батурин“ — Чечеля і діда, „Гамлет“, „Земля“ — злодій, „Скоплення Сабінянок“, „Прокурор Дольський“, „Слідство в підземеллі ГПУ — Корнієва, На еміграції, в Німеччині в театрі В. Блавацького: „Еспанська муха“, „Ордер“ — героєв, „Полізд Марево“ — лікар, „Мина Мазайло“ — Мокій, „Народний Малахій“, „Паркова 13“ і „Домаха“ — Іван.

Володимир Королик був актором першого положення, д-р Юрій Шерех, гострий критик, у своїй рецензії

на сатиру Юрія Косача „Орден“, яка була поміщена в газеті „Час“, від 18-го квітня 1948 р. в Німеччині писав: „А може особливий успіх — це товстий майор Харієн-Героєв у виконання Володи Королика. Автор не спокуюся рисами карикатури, якого так легко можна було захопитися (до того спокуювало навіть і прізвище персонажа). Він вніс у ролі несподівани, здавалось, риси трагічності, якісь майже чеховська тема безконечної нудги й спустошеності бринить у його голосі, в очайдушності розмашистих жести“. Директор театру В. Блавацький говорив акторам: „Хочайте рецензії Шереха, хоч би навіть були й неприємні...“ бо це писав Шерех“.

Багато рецензій писали у Львові в „Новому Часі“ Михайло Рудницький і інші. Крім акторства, Ювілят має хист до керамічного мистецтва, головним трипільського. Він має випрану руку і смак до кольорів.

При кімні ювілейного святкування Королик подякував усім за мило несподіванку, вшанування його з нагоди 75-х уродин, і за пам'ятний дарунок з дедикацією. Многоступінь і спільною перекоскою закінчено цей милий ювілей заслуженого актора українського театру.

Михайло Івасюка

REAL ESTATE

PANORAMIC VIEW from luxurious 4 bdrm ranch. Custom kitchen, frplc, oil or wood heat. 3 car garage, private. 55 acres. Ponds, some woods, 7 miles to Soyuzivka. \$195,000.

2 ALL YEAR HOMES. 6 rooms each, 2 baths, frpls + 3 room bath/cottage. Private. 8 miles Soyuzivka. \$100,000.

RUTH TERWILLIGER BKR. Warwising, N.Y. (914) 647-6357

ПРОДАМ 2 ПАРЦЕПИ

під будову — 1-й парц. „Дуплекс“ на Trionfo i Granada Blvd., Warm Mineral Springs, Fla. Ціна приступна. Додатний прибуток на будівництво. Тел. до власника: (212) 942-3533

FOR SALE

"MINERAL ICE"

Натуральна мазь для терпеливих від болю — ревматизм, мускулів і судинних запалень. Усуває біль лагідно і швидко. Чек на \$13.95 за 1 фунт висилатиме до: "MINERAL", 2103 Niles-Cortland Road Warren, Ohio 44484

HELP WANTED

MATURE, RESPONSIBLE WOMAN to live in home in Millburn, New Jersey, housekeeper to older couple. Very little cooking required. Some English necessary. Own room with private bath. Call after 10 a.m. (201) 376-4678.

ЗБОРИ ВІДПІЛІВ УНС

НЕДІЛЯ

8-го КВІТНЯ 1984 р.

Елізабет, Н. Дж. Річні загальні збори 37-го Відділу, о год. 12-й дня (зароз по Службі Божій) в малій залі при Grier Ave. Присутність членів побажана. — Ольга Осередчук, секр.

FUNERAL DIRECTORS

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

Займається похоронами в BRONX, BROOKLYN, NEW YORK і ОКОЛИЦЯХ

КОНТРОЛЬОВАНА ТЕМПЕРАТУРА

Peter Jarema

129 EAST 7th STREET NEW YORK, N.Y. 10009

(212) 674-2568

LYTWYN & LYTWYN

UKRAINIAN FUNERAL DIRECTORS

AIR CONDITIONED

Обслуга ШИРА і ЧЕСНА. Our Services Are Available Anywhere in New Jersey. Також займаємося похоронами на цвинтарі в Бавнд Бруку і перенесенням тілних Останків з різних країн світу.

UNION FUNERAL HOME